Паччахьалкхенна хьажкIаш дIаялара план—20 сентябре

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРЛАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

АРАДУВЛ 1923-ча шера денз

№ 73 (2594) | КIиранди, 10 сентябрь, 1961 шу. | Мах 2 кеп.

РЕСПУБЛИКА КЪАХЬЕГАМХОЙ!

Еррига торонаш оарцагIъяха 20 сентябре хьажкIаш кийчъяра план кхоачашъяра.

Къахьегама толамашца накъа дувла областной партийни конференцена.

СЪЕЗД ХЬАЕЛЛАЧА ДЕНГА!

Парте XXII съезда сийленца накъа яха кийчлуш я мелови тIоанашкара мехкдаьтта даккхара № 73 йолча скважинана бурув тохача мастера А. Печенова кулгалду бригада.

— Вай парте яххача тайпара дика дергда оаха балхаш кхы дIахо йодача хана а, — йоах Печенова. — Вай мехка сихагIа коммунизм хьалъяра тхоай де йиш мел йола хIама дергда оаха.

Печенова бригадаца къаьстта дика къахьегаш ба бурув деттараш М. Яшин, М. Шкубелев, В. Цимбалов, В. Корниенко, бурув деттарий помощникаш А. Мурзабеков, Б. Горданов, Б. Плиев, И. Бугаев, слесарь И. Гусалов, иштта кхыбараш а. Геттара дикача хьокхамашца лел хIанз № 73 йолча скважинана бурув тохилга. Планах 1-ча декабре бурув теха яла езаш йола из скважина вай парте съезд хьаеллача денга йистеяккха лерхI бригадо.

3400 метра меттел 5128 метр бурув а теха, дикка тIехкхоачашйир бригада август бетта план.

— Парте XXII съезд хьаеллача денга № 73 йола скважина бурув теха яккха дош лу оаха, — йоах мастера А. Печенова. Коммунистически къахьегама бригада яха цIи яккхара къовсам лоаттабеча цу бригада болхлой бIубенна ба дош кхоачашдергхиларах.

В. ЛУБКОВ,
инженер.

Донкхача хьинарца

Адамий гIоза кхоане — коммунистически общество хьалъяра шерра никъ луш йолча КПСС кердача Программа проекто политически а къахьегама а хьинар айдаь, ше-шийгарча даькъ тIа коммунизмага бода из никъ лоацбара чуийнай укх деношка хIара коллектив, ханал хьалха кхоачашъю цар балха планаш.

Парте съезда дикача хьокхамашца накъа яхара шийгара доаггIаш дола дакъа лоацаш я МагIалбика промыслово- геофизически база коллектив а. Август бетта план 133 процент кхоачашъяьй цу коллективо. План кхоачашъяра къаьстта дика балхаш даьд №№ 2, 5 йолча кароттажно-перфораторни партеша, коммунистически къахьегама ударника З. Ю. Бартаевеи партийни организаце секретара Н. В. Марковеи кулгалдеча № 3, № 4 йолча партеша. Август бетта балха планаш дуккха а тIехкхоачашйир цар.

Къахьегама совгIаташца накъа гIоргья МагIалбика геофизикий коллектив КПСС XXII съезда.

А. МАЛЬСАГОВ,
инженер-геофизик.

Пайда эцац чурча торонех

ЧIоагIа хьийкъай укх шера шекар доаккха свекла «Гудермесский» яхача совхоза цхьоалагIча отделене. БIаьсти тха механизатораша хьийга къа дайнадац, яхаш дог гIоздаьнна дувц отделене управляюще нов. Шамурзаева. 350 гектара тIа дIайийна свекла массанахьа дика хиннай. Шеко яц тIаийца декхараш доккхий дале а уж кхоачашдергхиларах.

Из бакъдолга хIанззехьа гуш да. ЦхьаццайолчаI гектара тIара 300 совгIа центнер свекла чуэц, хIаьта тIаийцача декхарех яккха езар 270 центнер я. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 270 центнер яккха еррига торонаш йолаш я.

Къаьстта дог гIоздаьнна ба отделене болхлой. Ханнахьа кхашкара балхаш чакхдахара беррига низ тIабахийта къахьегаш ба уж. Массане а укх деношка цар дувцача дешай маIан цаI да: хьамсарча парте XXII съезда толамца накъа дахар.

Шоай нормаш тIехкхоачашъеш къахьегаш ба свеклаш хьайоахача комбайнаца болх беш бола комбайнер Дудаев Вахеи тракторист Бациев Нурудии. Царел дукха тIехьабисац вокх кхаь комбайнаца свеклаш чуэцаш бола механизатораш а. Дукха новкъарленаш нийслу цар балха юкъе.

Цхьабакъда, иштта айденнача къахьегамхой хьинарах нийса пайда а эцаш, кхетамца вIаштIехьдаьхадац отделене деррига кхашкара балхаш. Дукха кхоачамбоацараш да свеклаш чуэцача а. Отделене кулгалхоша шоай керттера декхар лерхI свеклаш чуэцар. Цудухьа дукхагIа бола болхлой цига хьожабаьб. Цул совгIа, свеклай кхашка болх беш хул Гудермесера а кхыча моттигашкара а новкъостала баьхка дуккха нах. Шорттига, сих ца луш болх беш хилча а цу сахьате хьагулъяь бовл уж йиъ комбайно хьайоахаш свеклаш. Цудухьа хIара дийнахьа дукха ха йоаю болхлоша де хIама доацаш, Iохайша гIаш. Бакъдар аьлча, свекла дIакхахьа шортта машинаш хилча болхлоша уж йоттаргIа. ХIаьта машинаш геттара кIезига я. Совхозе пхиъ я машин, бакъда уж а хилац массайолча хана свеклаш дIакхухьаш. Кха дизза хьагул а яь латт свеклай кучкаш.

Хеталу укх деношка сухалбе безаш кхы тайпа балхаш дацхьогI отделене, аьнна. ХIана лелабу селла дукха нах свеклай кхашка? Цу хьакъехьа отделене управляюще нов. Шамурзаевеи совхоза керттерча агронома нов. Чибалинеи дувц, свеклаш чIоагIа хьийкъай, хIаьта беррига болхлой свеклай кхашка ара ца боахе, уж чуэца кхувргдац, яхаш. Де хIама доацаш болхлой кхашка багIаш хиларах цар йоах, из тайпа гIулакх хIара денна хилац.

Иштта болх вIаштIехьбаккхар ла мегаргдолаш дац, хIана аьлча отделене чуэца езаш 350 гектар хьажкIаш я. Цхьабакъда цу балха дукха сагот деш вац нов. Шамурзаев. ХьажкIаш чуэца тха кхувргда, йоах цо, свекла хьалха яккха еза. Иштта хеташ ва нов. Чибалин а. Цхьабакъда, хIанз гуш долча хьалах хьажкIаш ханнахьа чуийца яргьяц. ХьажкIаш чуэцаш ши комбайн мара яц. Бакъда, чуийнна къахьегаш ба механизатораш. Денна тIехкхоачашъю нормаш — пхиъ гектар хьокх дийнахьа. Цига а дукха нийслу новкъарленаш. Арадаьннача диъ дийнахьа духхьал транспорт ца хилар бахьан долаш геттара кIезига хьекхар оаха хьажкIаш, яхаш дувц трактериста Альтимиров Салам-Солтаи комбайнера Осетров Петреи. Цар а тешал ду хьажкIаш чуэцара отделене кулгалхоша кIезигагIа терко еш хилара. Из дика хьагойт укх масалаша а. 5 сентябре отделене чуийцай 214 центнер хьажкIаш, хIаьта 6 сентябре чуийцараш 148 центнер мара яц. Кхы дукхагIа яц 7 сентябре чуийцараш а. Иштта тайп-тайпара да хьокхамаш. ХIанз хьажкIаш чуэцаш йолча шин комбайно хIаране денна пхиъ гектар хьокхаш хилча а (из хIара денна кхоачашде нийслац) 30 ди деза еррига хьажкIаш чуийца яха. ХьажкIаш чуэцилга иштта гоаде йиш йолаш дац. Лоаццача хана отделене а совхоза а кулгалхой декхарийла ба хьажкIаши свеклаши эггара дукхагIа йолча шоай отделене болх кхетамца вIаштIехьбаккха. Цу гIулакха еррига торонаш йолаш я. Отделене шортта я ялат чуэца комбайнаш. Уж хьажкIаш чуэцаргйолаш тоа хIана яц аьлча, отделене а совхоза а кулгалхой ала хIама долаш бац. Из гIулакх кхы дIахо ла мегаргдолаш дац. ХIанз республика колхозашеи совхозашеи 20 сентябре еррига хьажкIаш чуийца яха аьнна, дош деннад, хIаьта цхьабараша из болх областной партийни конференци хьаеллача денга чакхбаккха лерхI. Еррига торонаш оарцагIъяха еза цу гIулакха. 6 сентябре «Известия» яхача газета тIа кепа техай хьокхилгеи хьайоахилгеи къаьста а долаш хьажкIаш чуэцара «Ставрополец» яхача совхоза опыт ювцаш йола статья. Цу тайпара йола дикагIбарий опыт шерра балха юкъейоалае еза хьажкIаш чуэцача.

Отделене дукха нах ба, цхьабакъда хьажкIаш чуэцача арабувлаш геттара кIезига ба. ЧIоагIа ледара лел тока тIара болх а. Дукха латт цига цIенъянза хьажкIаш. Чуийца хьажкIаш сихха паччахьалкхенна дIалургйолаш болх а вIаштIехьбаьккхабац.

Отделене а совхоза а кулгалхой декхарийла ба лоаццача хана балха юкъера кхоачамбоацараш дIа а даьха хьажкIаш чуэцилга сихде. ТIехьатетта йиш яц из болх.

А. МЯКИЕВ.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа), комбайнер Дудаев Вахеи тракторист Бациев Нурудии.

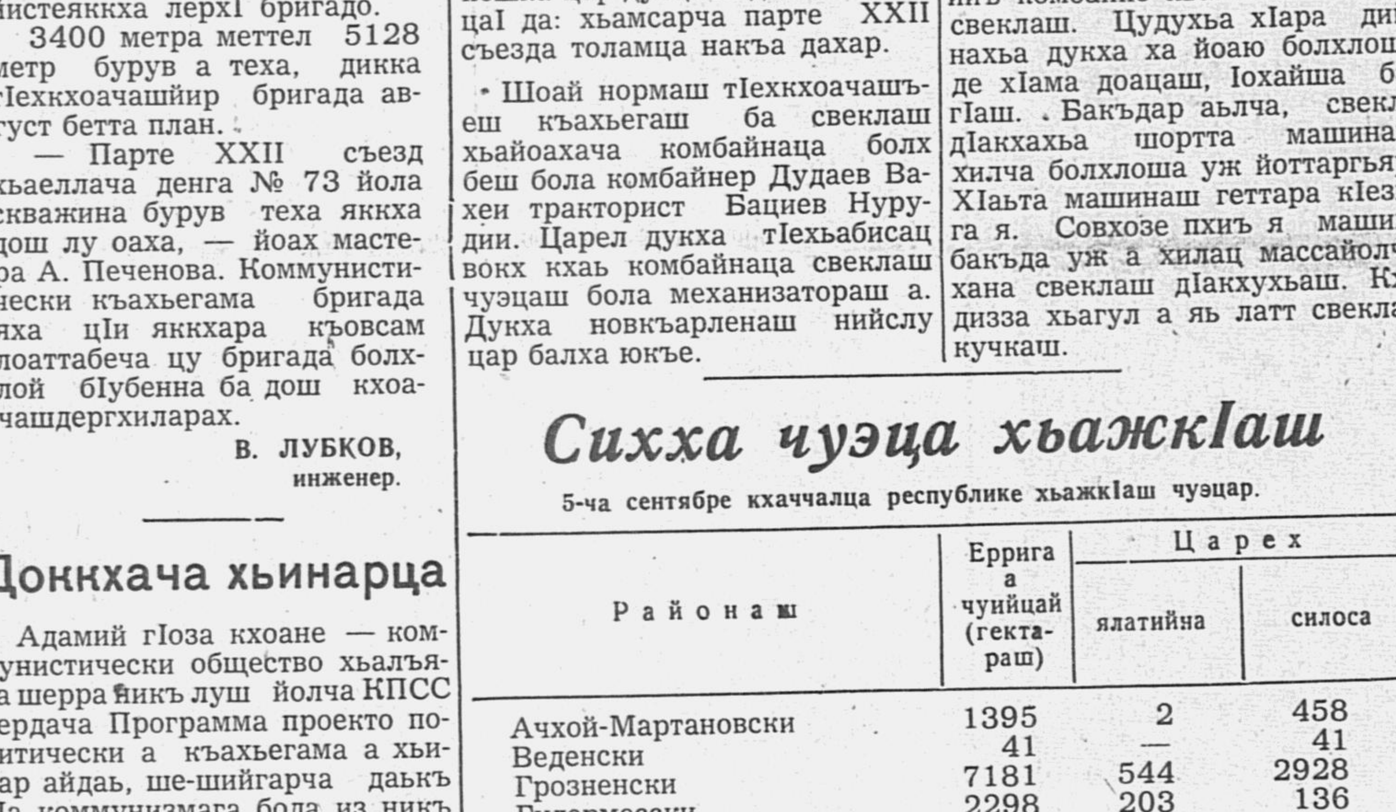
Сихха чуэца хьажкIаш

5-ча сентябре кхаччалца республике хьажкIаш чуэцар.

Районаш	Еррига а чуийцай (гектараш)	Царех ялатийна	Царех силоса
Ачхой-Мартановски	1395	2	458
Веденски	41	—	41
Грозненски	7181	544	2928
Гудермесски	2298	203	136
Каргалински	384	33	215
Курчалоевски	602	466	114
Надтеречни	4572	848	—
Наьсарен	612	—	—
Наурски	4330	361	1150
Ножай-Юртовски	350	199	131
Сунженски	3350	3	2471
Урус-Мартановски	2469	90	438
Шалински	1716	35	845
Шелковской	1692	192	938
г. МагIалбик	735	—	735
Совнархоза совхозаш	694	128	203
Ерригача республике гIолла	32421	3104	10803

Дика лел хьажкIаш чуэцара балхаш Грозненски, Наурски, иштта кхыча районий дуккхача боахамашка. Бокъонца вIаштIехьдаьхад цига деррига балхаш. Ерригача республике хIанзале чуийцай 3 эзарнел тIех гектара тIара хьажкIаш. Цхьабакъда, мела леладу из лоархIамера гIулакх Шалински, Урус-Мартановски районий боахамашка. Цигарча цхьайолча совхозий отделенешка лерттIа вIаштIехьбаьккхабац техника а транспорта а болх, беррига нах арабахац хьажкIаш чуэца.

20-ча сентябре паччахьалкхенна хьажкIаш дIаялара план кхоачашъяь яла езаш я республика. Цу керттерча декхарийна тIадерзадаь хила деза хIанз хьажкIаш чуэцара дола деррига балхаш.

Дика къахьегаш я укх шера Урус-Мартановски района Мичурина цIерахча совхозера Джаутханов Лаьчий звено. ТIаийцача декхарех хIара гектара тIара 50 центнер фуалъяьха хьажкIаш яха езача эсалагIа йолча участкашкара а хIара гектара тIара 51 центнер хьажкIаш яьхай звено членаша. КПСС XXII-ча съезда дола совгIат да из.

СУРТА ТIА: Джаутханов Лаьчий звено хьажкIаш чуэцаш йоал.

В. ДЗИСЯКА
сурт.

XIV Грозненски городской партийни конференци

Селхан Грознерча В. И. Ленина цIерахча культура Дворецe хьайийлар XIV Грозненски городской партийни конференци. КПСС Сталински райкома секретара нов. Осипенко еннача предложенех 35 саг юкъе волаш президиум хорж конференце.

Беррига делегаташ раьза а болаш чIоаггIа тIоараш а тохаш конференце Сийлен Президиумалла хорж Н. С. Хрущев керте а волаш КПСС Центральни Комитета Президиум.

Конференце секретариати мандатни комиссии а хорж делегаташа.

Конференце дувца оттадаьд ер дешаш:

1. КПСС кердача Программа проектах йола доклад.
2. КПСС кердача Устава проектах йола доклад.
3. КПСС Грозненски городской комитета отчетни доклад.
4. Ревизионни комиссе отчет.
5. Хоржамаш: а) Грозненски городской комитет, б) Ревизионни комисси.

КПСС кердача Программа проектах йола доклад ю Грозненски КПСС горкома секретара нов. **В. С. Симарзина.** Из доклад йистеяьнначул тIехьагIа делегаташа ладийгIар мандатни комиссе председатела нов. **Бессарабова** яьча докладага а.

Нов. Симарзина яь доклад ювцаш пренеех къамаьлаш дир Старопромысловски райкома секретара нов. **Истомина,** 1918 шера денз КПСС член волча нов. **Климова,** ПТК управляюще нов. **Троицке,** «Старогрознефть» бурув тохача контора бурильщика нов. **Золотухина,** Нохч-ГIалгIай историеи, меттеи, литератураи Iилма-тохкама института директора нов. **Саламова,** Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен педагогически института философе кафедра заведующе нов. **Дулерайна,** КПСС Октябрьски райкома секретара нов. **Миркуловас,** Грозненски мехкдаьтта института марксизма-ленинизма кафедра заведующе нов. **Киреева,** Грозненски гарнизона офицера нов. **Иванова.**

КПСС кердача Программа проект мога а еш, соцам тIаийцар конференце.

КПСС кердача Устава проектах йола доклад йир КПСС Грозненски горкома секретара нов. **А. П. Костюченко.** Из доклад ювцаш къамаьлаш дир конференце пхе делегато.

КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара нов. **О. С. Беляева** яьча КПСС Грозненски горкома отчетни докладагеи ревизионни комиссе отчетагеи ладийгIар конференце хиннараша.

Тахан дIахо ший болх беш я партийни конференци.

ХЬАКХАРИ АРДАРИ КЪАЬСТА А ДОЛАШ

Ка бола ялаташ хьокхилгеи оардилгеи къаьст-къаьста а долаш чуэцилга массанахьа а деш да. Хьокхилгеи гIадамех хьайоахалгеи иштта къаьст-къаьста а деш чуэца йиш йолий-теш ялата лаьрхIа дIайийна хьажкIаш? Йиш я! — иштта йоах 6-ча сентябре арадаьннача «Известия» яхача газето хьайийцача «Ставрополец» яхача совхоза опыто.

— Духхьала дIаала деза, — язду совхоза директора И. Лысенкоси керттерча инженера М. Криштопеи, — деррига балхаш къаьстта цу гIулакха хьаяьча машинашца а ца деш, йолаш йолча ялаташ чуийдеча техникаца даь хилар. ГIадамаш а тIехь хьекха хьажкIаш Iойохк ЖР-4,9 яхача жаткаца. ГIадамаш Iо нийса дехкар духьа жатка гата 43 сантиметр дIаьхдир оаха, жаткаш кийчъеча хана оахош пайда ийцача касарех тохкораш еча ПК-1,6 яхача механизма гата боарамга из дIа а кхоачадеш. Тедача аппарата хьалхашкахьара брус кхы а хьалхашкахьа хьалъозеи жатка еррига платформа шеръеи йийзар. Тедача аппарата деррига пIелгаш хьа а даьха, царна метта гидуаргаш хьокхача приспособленей шишша пIелг бола 30 секции аьтта пIелг бIаьх а баь полевой делитела цхьаькха секции оттае йийзар. Нагахьа санна шишша пIелг бола секцеш ца нийслойя, Iодижа ялат хьокхача хана из дечча тайпара, шин урсах хьае йиш я теда аппарат.

Лелаш доацача урса хIара сегмента кIал бруса угольника тIа лоалайийя IотIа а чIоагIъяь кхы а опораш оттаю. Алхха из дича мара атта гIадамаш теда а дуккха бIаьхбенна болх бе а вIаштIехьдалац шин урса. Диаметр шин метрага дIакхоачаеш йоккхагIа яьй мотовил, хIаьта минута ткъеста го мара цо боаккхаргбоацаш лаьгI а яьй из. Ветрови щит сомадаьд, скатни доска тIа кхы тIа а шиъ щиток оттаьй, хьекха гIадамаш Iо нийса дувшаргдолаш. ХьажкIаш хьакха Iояхкара иштта цу тайпара тоас йиш я ЖБ-4,9, РСМ-8 яха а иштта кхыйола а жаткаш.

Хьекха Iояхкачул тIехьагIа гIадамех йоахка хьажкIаш йокъайолийташ бIархI-итт ди даьлча касарах яда хьажкIаш хьалъэц духхьала цу гIулакха кийчъяьча СК-3 е РСМ-8 яхача комбайнашца. ХIаьта подборщик ка бола ялаташ оардача хана касараш хьалехьадер ше я».

Хьокхилгеи оардилгеи къаьст-къаьста а долаш ка бола ялаташ чуэцар гIойленах долаш санна, хьокхилгеи хьайоахилгеи къаьст-къаьста а долаш хьажкIаш чуэцар а комбайнаца духхьала чуэцачул гIойленах хилар белгалдоах статья автораша.

Вай республике а иштта чуэца мегаргья хьажкIаш.

ДЕРРИГАЧА ДУНЕН МАШАРА ДУХЬА

Советско-индийски доттагIлен митинг

Боккхача безамца, чIоагIа сий деш тIаэц советски наха цIаькха а вай мехка вена паччахьалкхени политически деятель, Инде Республика Премьер-Министр Джавахарлал Неру. Цун цIерах цар моаршал лу колониализма гIабаш дIакхайсача а ший лоIамеи кортамукъалени новкъадаьнна додача а дуккха миллионаш долча халкъага. Дагалаттар цаI — массане юкъара машар, дерригача адамий ираз бахьан долаш къовсам лоаттабелга хиларо вIашагIтох сийлахь-доккха ши халкъ — индийски советски. Из дика уйла кхоачашъяра уж шоайла цхьоагIо йолаши кхотаденнеи хилар Iалаьмате боккха лоархIам болаш да хIанз, НАТО хьалха латтача державаша дунен халкъашта юкъера гIулакхаш кхохкадаьча а ракетно-ядерни тIом хьоабергба яхаш дуненна кхерам тIатувсача а хана.

Агрессораш бохабеш юхатоха а машар лорабе а беза халкъаша—из тIахьехам чIоаггIа хьакхайкабир лакхача кремлевски трибунера. 8-ча сентябре уккхаза, Йоккхача Кремлевски двореце, Индерча сий долча хьаьшаца — Премьер-Министр Джавахарлал Неруца вIашагIкхийтар москвичаш.

ЧIоаггIа, дIаьхдаь тIоараш техар зале, президиуме Инде Премьер-Министр Джавахарлал Неру, новкъостий Л. И. Брежнев, Н. Г. Игнатов, А. Н. Косыгин, О. В. Куусинен, М. А. Суслов, Н. С. Хрущев, П. Н. Поспелов гучабаьлча.

Советски Союзеи Индеи халкъашта юкъерча доттагIала хетаяь митинг хьаелл Московски городской къахьегамхой депутатий Совета исполкома председатела Н. А. Дыгая. Премьер-Министра Джавахарлал Неруга дег тIара моаршал а луш, цо аьлар:

— Тхона дег чура дика хет, господин Неру, дунен халкъашта юкъера машар Iалашбар а чIоагIбар а духьа кIаьд ца луш къовсам лоаттабеш вола Хьо тхоай Даьхен столице — Москве цIаькха бIаргагуш.

Нов. Дыгая белгалду, Индийски правительствана керте латтачо хIанз СССР-е енача визитах Инденеи СССР-аи юкъера доттагIлен гIулакхаш дегIадоаладара керда дикадар хургхилар а цо дерригача дунен тIара машар чIоагIбергхилар а.

Къамаьл ду советско-индийски культурни бувзамий Общества президент волча академика Н. В. Цицина. Цо дувц советски наьха, къахьегам дукха безаши талант йолаши долча индийски халкъацарча дикача, доттагIлен уйлаех, керда, ший лоIаме йола Инде Республика хьалъярах.

Цу дикача гIулакха тIехь цIенача дегаца, дикача уйланца, шийгахьа озабезам боацаш Советски Союзагара новкъостал корадоагIа Индена массаза а, йоах академика Цицина. Советски наха чIоаггIа дика хет машарца дахара наькъ тIа латтача Инде Республика лелабу никъ, дерригача дунен тIарча машара сийлахь-доккха гIулакх чIоагIдара, къамаш шоай лоIаме хулга чIоагIдара, эхь дайна империализма колониальни системеи цун массадола гIулакхи дIадаккхара тIаерзаяь йола лоархIамегIарча дунен халкъашта юкъерча дешай хьакъехьара СССР предложенеш цо хьаллоацаш.

Мехка экономикеи культуреи дегIайоалаеча, сийлахь-доккха машара гIулакх чIоагIдеча керда толамаш дахар ловш ловца баьккхар академика Цицина доттагIал долча индийски халкъа.

Столицерча къахьегамхой цIерах везача хьаьшага моаршал хаьттар Кирова цIерахча «Динамо» яхача завода фрезеровщика, коммунистически къахьегама ударника К. Ф. Лизакова.

Советски кагирхойи мехкарийи цIерах къамаьл дир Московски университета студентка Скопцова Лидияс.

Безаме тIоараш а детташ тIаэц вIашагIкхийттача наха трибуна тIа ваьнна Инде Премьер-Министр Джавахарлал Неру.

Партийни балха тIа мамогга дегIахкувла общественни наькъаца леладу гIулакхаш

> **«Маьхах болх беш йола партийни аппарат хадданза кIезигье, коммунисташ штатни боацача болхлой хьисапе общественни балха дукхагIа юкъе а озаш».**
>
> (КПСС Программа проекта тIара).

Коммунизм хьалъяр духьа, адамий сийлахь-йоккха уйлаш кхоачашъяр духьа шерра къовсам лоаттабе лаьрхIад Коммунистически парте Программа проекта тIа.

ХIанзарча коммунизм хьалъяра сийлахь-йоккхача этапе кхы а чIоагIагIа лакхлу Коммунистически парте лоархIам, советски обществана хьалхле лелаю а никъ хьеха а низ из хиларах тарра.

Халкъа хьалха латта отряд ше хиларах тарра, ший чухьара партийни вахар вIаштIехьдоаккхача хьалха латт парти, цо нийса кхоачашъю партийни вахара ленински формаши коллективни кулгалдара принципаши, коммунистически общественни самоуправлене хIанзарча ханара кердагIа йола формаш кийчъяра шийгара хьокхам тел.

Программа проекта тIа оттадаьд мах телаш йола партийни актив кIезигьелга, партийни балха тIа общественни наькъаш дегIадоаладелга. Уж программни дешаш, хьдда балха формаши методаши а яь, чIоагIдаьд парте Устава кердача проекта тIа. Цу тIа аьннад: **«Окружной, городской, районни комитето штате боаца инструктораш лелабу, партийни балха тайп-тайпара дешаш къоастаде даим е ханна хургйолаш комиссеш вIашагIъехк, общественни наькъаща партийни комитета балха коммунисташ юкъеувзаш кхыйолча формаех пайда ийбу».**

Партийни болх биххера а общественни хургболаш лела а баьб лела а бергба, мах боацаши балха тIа боацача ханеи коммунисташа кхоачаш а беш. Парти массаза а гIийртай кхыча балхах мукъа бола болхлой мамогга кIезигагIа хилийта, партийни болх партийни аппарате бер а тIехьа, тIа-тIа дукхагIа общественни наькъаца кхоачашбайта. Укх тIеххьарча шерашка, парте мугIараш дикка дегIадаьхка доллашехьа а, партийни органий штаташ дуккхаза а кIезигьяьй. Масала, КПСС XX-гIа съезд хинначул тIехьагIа вай республика партийни организаце кхыча балхех мукъа болча партийни аппарата болхлой штат, кхыча балхах мукъа балийта юххьанцарча партийни организацей секретараш а болаш, хIанз йолча штатаца нийсйича кхоалагIа дакъа кIезигьеннай.

Партийни балха керда формаш дегIайоалаеш, партийни органашкара хьалхле лелаю балхаш коммунисташа общественни наькъаща кхоачашдара юкъеозаш тоъал болх баьб КПСС обкомо, горкомаша, дуккхача райкомаша. Парте обкоме, горкомашка, райкомашка штаташца воацаш болх беш 332 инструктор ва. Штате болча болхлоша а санна цар боккха а тайп-тайпара а болх лелабу.

Дикача оагIорахьара хьахьекхав ше парте Грозненски райкома штате воацача инструктора нов. Кораева. Из каст-каста хул колхозийи совхозийи юххьанцарча партийни организацешка, организационно-партийни болх вIаштIехьбаккхара цар секретараште новкъостал ду цо, болхлоштеи колхозхоштеи хан-ханнахьа политически докладаш ю. Ка бола ялаташ чуэцача хана массаза а Старо-Юртовски совхозе вар нов. Кораев, цига партийни бюрона новкъостал дир цо ялаташ чуэцаш боахкача болхлошта юкъе социалистически яхь йоаржаяра, «Къахьегама листокаш», «Молне листокаш» арахецара, производстве хьалха латтараште хетаяь моттигера радиопередачаш вIаштIехьъяхара. Ленина цIерахча колхозе ше волаш, артела правленена новкъостал дир нов. Кораева юртбоахама продукташ дукхагIа йоахаргйола гIулакхаш вIаштIехьдахара. КПСС райкомо тIадилларах, райкома бюро оттаде аьнна Старо-Юртовски рабкоопеи механизированни карьереи балха хьакъехьара дешаш кийчдир нов. Кораева.

Балха юкъе доккха дакъа лоац штате боацача инструктораша: парте обкома Iилмаи школайи отделацарча нов. Саркисова — школа директор, КПСС Сталински райкомацарча новкъосташа Иванова — инженер-технолог, Климовича — пенсионер, къаьнара большевик, дуккхача кхычар.

Партийни балха цхьадолча доакъошка общественни наькъаща даим болх бергбола комиссеш ехкай КПСС Сталински, Грозненски, Ленински, Наурски, кхыча райкомашка: юрта боахаме хьалха латта опыт йоаржаяра, предприятешка керда техника юкъехухьача производственни процессашта механизации автоматизации еча тIахьожам лоаттабара, коммунистий персональни дешаш кийчдара. Цу комиссеша партийни комитеташта новкъостал ду лоархIамегIара дешаш къестадеча. Масала, хьожаргда вай юртбоахама производства хьалха латта опыт вIашагIтоха а йоаржае а аьнна парте Грозненски райкоме вIашагIъеллача комиссега. Цу юкъе ва 21 саг, царех дукхагIа бараш парте членаш, юрта боахама специалисташ ба. Комиссена кулгалдеш ва опытно-мелиоративни станцера Iилман болхло нов. Ковальский. Комиссе инициативах техкар «Новый быт» яхача колхоза, № 1 йолча шурий совхоза боахама гIулакхаш. Тохкам бича хьахинна хIамаш райкома бюро дийцад, гучадаьнна кхоачамбоацараш дIадоахаргдола гIулакхаш белгалдаьд.

Керда техника балха юкъехкхахьара а производственни процессашта механизации автоматизации яра а гIулакха вIашагIъеллача парте Ленински райкома комиссе новкъостал ду района предприятешка техническа прогресс яра.

Персональни дешаш кийчде аьнна парте дуккхача райкомашка вIашагIъехка комиссеш, коммунисташ партийни бехктокхаме озара хьакъехьа юххьанцарча партийни организацеша яь решенеш шоай заседанешка йийца а йийце, юххьанцарча партийни организацешка хул, боккъонца коммунист мелла бехке ва а хьеже, коммунист партера дIаваккхарах е цунна партийни бехк барах дола дош нийса къоастадара партийни комитеташта новкъостал ду.

Хьалха латта опыт юртбоахама производстве юкъеяхьара а йоаржаяра а аьнна вIашагIъелла 25 саг юкъе а волаш совет я КПСС Сунженски райкоме. Керда, толашагIдар колхозни производствана юкъедахьа гIерташ я из совет. «Путь к коммунизму» яхача колхоза телятница йолча Л. Амриевас доаханна кIалтувсаш шин шера Iаьсий хьалкхедеш цхьаккха деннадац. Цун метод хIанз шерра дIа а ийца лелаеш я Ленина цIерахча, «XIX-гIа партсъезд» яхача, Кирова цIерахча колхозашка.

Дукха яхкай кхалнаьха советаш. Уж парте обкоме, райкомашка, дуккхача юххьанцарча партийни организацешка вIашагIъехка а кхо эзар гаргга кхалсаг чуйоагIаш а я. Белгалдоалаш гIулакх да кхалнаьха советашка болх беш кхалнахкоммунисташ хинна ца Iеш, парте боаца кхалнах а хилар. Цар чIоагIа болх бу кхалнах производственнии общественнии вахара юкъеозара, къовсам лоаттабу культурни гIулакхашта кхалнах дегIабахкара новкъарло еш долча къаьнача замах юхедисача воча гIулакхашца.

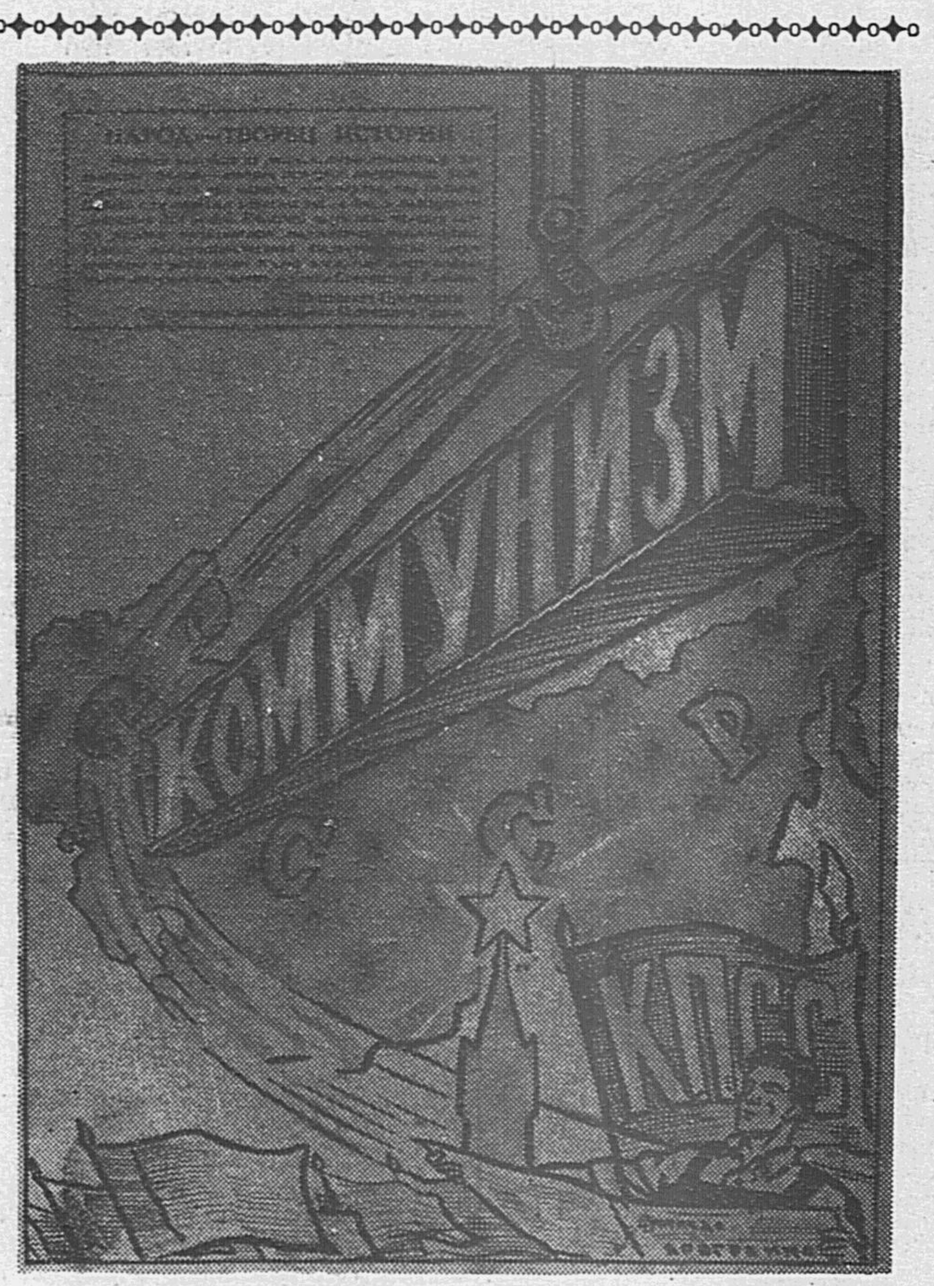
КПСС Наурски райкоме вIашагIъехкай штатни йоаца отделаш: промышленно-транспортни, юртбоахама, административно-торгови. ХIара отделе штате воаца 7—8 болхло ва. Отделашкара я алхха райкома бюрона, общественни наькъашца царна кулгалдераш промышленностеи юрта боахамеи специалисташ ба. Промышленно-транспортни отдело (заведующи инженер нов. Гарибьян) Калиновскии Наурскии винзаводаш хьалъелга мишта лел хьожаш, тохкам а баь, гучадаьккхар, уж хьалъяра болх совнархоза № 1 йолча гIишлой-монтажни управлене бохабаь хилар. Циггача кхоачамбоацараш дIадоахаргдола гIулакх дир отдело къахьегам вIаштIехьбаккхара, съезда сийна яхь йоаржаяра управлене кулгалхошта новкъостал дир, хIаьта заводаш хьалъяра гIулакх дикка тоа а делар. Юртбоахама отдело (заведующи ветврач нов. Пожаров) дIайийна хьажкIаш миштай а совхозийи колхозийи ерригача звеношка царна гIулакх мишта ду а хьожаш тохкам а баь, гучадаьккхар, дуккхача моттигашка хьажкIаш оасаро хьалйикъа хилар, новкъостал дир цунца лоаттабергбола къовсам вIаштIехьбаккха. Райкома бюро дувца дош оттадир отдело хьалхарча ах шера юкъара хьайбаш дегIадахкара итогий хьакъехьа, гучадаьха кхоачамбоацараш дIадоахаргдола гIулакхаш вIаштIехьдаьхар. Тикайи юкъарча кхачани болх тоабара дукха болх бу штатни йоацача административно-торгови отдело (отдела заведующи нов. Патваканян).

КПСС Сталински райкоме вIашагIъеллай штатни йоаца кхо отдел: мехкдаьтта чакхдахареи, химеи, гIишлойи, гIишлой отдел, тикай балхеи юкъарча кхачани. ХIара отделаца штате воаца 7—13 инструктор ва, дукхагIа бараш промышленностера дика говзал йола специалисташ а болаш.

«Красный молот» яхача завода, Ленински района консервни комбината, Новогрозненски ТЭЦ-а, Сталински района производственно-товарни контора, Грозненски района № 1 йолча шурий совхоза а дуккхача кхыча а юххьанцарча партийни организацешка общественни наькъаца болх беш я политически просвещене кабинеташ. Цар новкъостал ду партийни просвещене пропагандисташа беча балха, пропагандистски балха дикагIа йола опыт вIашагIтохаш а йоаржаеш а болх бу, марксизм-ленинизм хIаране ше Iомаеш бараште методически теоретически новкъостал ду. Кабинеташка вIашагIъехкай методически советаш.

Цхьабакъда, цу хIамашца цхьана белгалде дезаш да, актив партийни комитетий балха юкъеозара, партийни балхашцара общественни наькъаш дегIахкувлара гIулакха юкъе дуккха кхоачамбоацараш хилар. Парте цхьайолча райкомаша, къаьстта а Веденски, Каргалински, Курчалоевски, Первомайски, Октябрьски, Наьсарен райкомаша, бе боаггIача тайпара лоархIам бац партийни балха кердача формай. Укхаза кIезига ба штате боаца инструктораш, комиссеш вIашагIъехкаяц, практически балха юкъе кIезига увз партийни комитетий членаш. ДукхагIа бола болх алапи ийдеш йолча шоай аппаратах, шоай решенеех тийша бита ягIа уж райкомаш, партийни актива лоархIам бац цар. Цхьан аппарата низашца дукха хIама дулургдац. Алапеш а ийдеш, кхыча балхех мукъа болча болхлошка мара дика дIабохьалургбац партийни болх яха харцахьара уйла дIаяккха а партийни комитетийи юххьанцарча партийни организацейи болх мамогга дукхагIа общественни наькъаца дIакхухьилга дегIахкувла а деза.

Г. СКЛОКИН,
КПСС Нохч-ГIалгIай обкома партийни органий отдела заведующе заместитель.

В. Жаринова сурт. ТАСС фотохроника.

ТАХАН ТАНКИСТА ДИ

ХIара шера, сентябрь бетта шоллагIча кIиран дийнахьа, советски халкъои цун ТIема Низашеи белгалду танкистий Ди. КарагIдийннача доккхийча гIулакхех, къахьегама коталонех диза да советски танкови доакъойи танкостроительни промышленностеи турпалера истори. Массахана халкъа дагайоагIаш хургья Сталинградан Курскаи юхе, Корсун-Шевченковскена юхе, Ясси Кишеневи йолча районашка, Малхбоалехьарча Пруссе, Чехословакеи Берлинеи тIемаш долча хана моастагIчох майра латаш хиннача турпалий-танкистий цIераш. Машаре дахача хана танковии механизированнии доакъой тIемахоша хадданза лакхъю шоай тIемеи политически кийчо, говзал, чIоагIа фелал йолаш лораду советски халкъ.

Укх шера июль бетта военни академеш йистеяьха баьнараште хьалхашка ше къамаьл деш новкъоста Н. С. Хрущева аьлар, эггара кердагIа, низ болашагIа йолча тIема техникана ший гIулакх кхоачашде могаргда, нагахьа санна тешамерча, говзача, идейно чIоагIа а, майра а, Даьхенна мутIахьа а болча тIемахой бе из йоалле.

Тахан танкистий Ди дезду вай мехкарча къахьегамхоша цIаккха а ца хиннача тайпара къахьегамеи политически хьинар айдаларца, партеи правительстваи кердача документаша — КПСС Програмнаи Уставеи проекташа дегаш гIоздахарца, эскарашка гIулакх деш хиннараш мукъабовлийтар ханна тIехьа даккхарах бола соцам, Советски правительства Заявлени чIоаггIа могаярца. Дерригача советски халкъаца цхьана иштта дезду тахан танкистий Ди вай республикерча къахьегамхоша а.

ХЬАЛХА—ТАНКИСТ, ХIАНЗ—МАСТЕР

Гаьнна малхбузехьа кхеххаш лира тIом бар, цхьабакъда, вай мехка тIаенача боадона юкъе гIолла цу хана а тIехьа дика гуш бар коталон малх. Волга тIа, Сталинграда юхе, фашистски полчищаш йоха а яь, боккхача низаца малхбузенгахьа доладелар советски эскараш.

Цу бирсача шерашка фронтана гаьнна авиационни заводе болх беш бар берраш кагийнах—ши воша— Котиков Василийи Николайи. Шаккхе а фронте ваха гIерташ вар уж, цхьабакъда, завод бронь йолаш хиларах цар даь дехар дIатIаэцацар военни комиссариате, комсомола райкоме, хIаьта а фронте гIолга цIаккха а дицдалийтацар цар. Юххера а хьатIакхаьчар вежарий дехар кхоачашхула ди. Уж шаккхе а, царна техника дика йовзаш хиларах а шоай лоIамах фронте болхаш хилларах а, танкови часте хьожавир. Полке дIакхаьчача заводера араяьннача тайпара, Т-34 яха цIена танк хьаийцар КотиковгIар.

Германе территоре тIа бар цу хана тIом. ЧIоаггIа духьале еш бар гитлеровцаш, цхьабакъда, моастагIчун бIарчча армейски группировкаш йоха а еш, дIахьалхашкахьа ухар вай эскараш.

Майра летар цу тIем тIа вежарий-комсомольцаш Котиков Василийи Николайи. Командоване дуккхаза а белгалъяьхар из экипаж.

Берлина районе тIом беш яр КотиковгIар юкъе хинна танкови полк. ТIеххьара котало яларгахьа дIалестабар тIом. 1945 шера апрель бутт чакхбоаллаш фауст-патрона пхо кхийтта вежарий танк яьгар. Котиков Василе воша Николай а юкъе волаш бола тIем тIара цун новкъостий баьгар, хIаьта из ше чIоаггIа воагаваь човнаш а хинна госпитале вихьар.

Ийс бетта къахьийгар из чуиллача госпитала хирургически отделенерча лораша цунна дарба де гIерташ. ЧIоагIа гIайгIа йора Василе ший гIулакхий. Тккъаь шиъ шу мара даланза волча цун юхьи кулгаши доагамо айпдаьхадар.

Советски наха хало тIакхаьча саг цIаккха а витац новкъостал ца деш. Госпитале Котиковна, бера санна, хIама хьувкхаш, гIулакх деш яр безаме, гIулакхаца йола медицински сестра Лена. ВIаший дезаделар Василийи Ленеи, цул тIехьагIа цхьа шу даьннача гIолла мари сесаги хилар царех.

1946 шера демобилизаци хилча, инвалид а волаш, ший сесагаца Ленийца ваха Грозне вера Котиков. Гокара кулгаша сатессадар станокага. Инвалид ше воллашехьа а, «Красный молот» заводе токаралла балха вахар Василий. КIалвиса безам болаш вацар Котиков Василий, хIара шера дукхагIа сапаргIата цувлаш, творчески хьинар тIадетталуш хьавоагIар из. 6 класс мара образовани йоацаш волча цо, балха воллашехьа а юкъера школа йистеяьккхар, Грозненски политехнически техникуме деша а ваха, 1960 шера дика йистеяьккхар из.

Ший гIулакх дика довзаш а дисциплина дика йолаш а вола Василий хьалхагIа сменни мастераллеи цул тIехьагIа керттерча мастераллеи хьожавир завода дирекце.

ДIаихар шераш. Василий Лаврентьевич Котиковх рационализатор а производстве хьалха латтар а хилар.

Производственно - распределительни бюро начальник ва хIанз нов. Котиков. Заочно политехнически институте деша ваха кийчлуш ва из.

Йистеяьннай балхара смена. Бегашта цхьацца-шишша дош а кхоссаш, завода коара араух болхлойи гIулакхера нахи. Царна юкъера хьагучаваьлар цхьа маIасаги кхалсаги. Балхара чубоагIа Котиков Василийи цун сесаг Ленеи да уж. Тахан дружина штабе дежурство я Василе. Чуваха барзкъа а хийца ханнахьа дIакхача веза. Дружинник ва нефтяной техникуме деша вагIа цун воI Николай а. ЦIена дегаш долаш, дика нах ба КотиковгIар.

Империалистий агрессивни уйлашта духьал жоп луш «Бокъонца тIема гIулакх дара ха йистеяьккха баьнна салтий, матросаш, сержанташ, старшинаш дIабохийтилга ханна тIехьадаккхара хьакъехьа» КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советои баь соцам а Советски правительства Заявлени а дагахь къоабал а еш, КотиковгIар кийча ба агрессораш юхатохари дунен тIа машар оттабари духьа мелъэшар де.

М. АЛБОГАЧИЕВ.

ТАНКИСТ МАЗАЕВ

ЦIаккха а наьха дагара яргьяц сийлахь-боккхача Даьй-мехка тIем тIа майра лийтача танкистий цIераш. Цу майрача турпалашта юкъе кIезига хиннабац вай Нохч-ГIалгIай республикера тIемахой а.

1941 шера арадаьннача «Правда» тIа яздаьдар танкиста — нохчочоа капитана Мазаев Маташа карагIдаьннача турпалча гIулакхех:

«...Коммунисташ а долаш даха безам ба тха лата, — аьлар командирага воккхагIа волча лейтенанта Ковбасюкеи политрука заместителя Ивановеи — рекомендацеш еза тхона парте даха. — Мегаргда, аз лургья шоана рекомендацеш, со тешаш ва коммунист яха йоккха цIи оаш сий деш лелаергхиларах, — аьлар батальона командира Мазаева.

Цу минута оарц даьлар, тIом болабелар.

МоастагIа вай оборона йохае лаьрхIа вар. Батальона декхар дар, цIаьхха лата а лета, моастагIа эшавар. Ший новкъостий а баьха разведке вахар воккхагIа вола лейтенант Ковбасюк. Немецки штаб йоха а яь лоархIамера документаш дера разведчикаша... ТIом дIаболабир Мазаева батальоно. Топаши пулеметаши духьалетта йолайир фашисташа. Мазаева машина хьалха а яьнна, топа аланца а ший дегIаца дов де йолаелар моастагIчоа. Цо нокъзара кхессар йоккха топ, цул тIехьагIа тягач. Цу ханна цхьа снаряд кхийтар башнех, шоллагIаяр танка механизмах. КхоалагIча снарядо йоккха топи пулемети йохайир.

Башенни стрелок вийра. Капитана когехи гийгахи човнаш хилар. МоастагIчун аьттув баьлар унзара машина соцае. Мазаева танк лехкача механикага приказ делар, вай бараш болча дIа а гIойя, новкъостал деха аьнна. Танка Iимад яйра. Фашисташта меттар шоаш еррига экипаж хIалакьяьй аьнна. Йохаяь латта шоай йоккха топи тягачи дIаяхьа тIабаьхкар фашисташ. Турпалаша тIалаьхкар царна гранаташ...

Iоухаш цIий доллашехьа а моастагIчох латаш вар капитан. Бакъда, тIема кхоачо кIезига яр: вIашагIийза кIеззига гранаташи тепчеи. Цо лаьрхIар хIара гранат лора а еш, дегI Iодожжалца тIом бе.

Юхе хьатIа а баьхка танкана йоккха топи пулемети етта йолайир фашисташа.

Юххера ший низ ура а оттабаь. немций етташ танка юхера дIачувхабора капитана.

Цхьан сахьатал совгIа лаьттар цхьатарра низаш доаца дов. Дукха цIий ахарах сакхетам чура воалача тIеххьарча минуташка цIаьхха машина тата хезар Мазаевна. Новкъостала хьийдда тIайоагIар советски танк. Цхьанне хьадийлар ехача танка кор. Ший дола денал ура а оттадаь, танка корпуса тIа ши кулг а гIортадаь, танка чура араваьлар капитан. Дукха уралатта низ хиланзар турпалча дегIа... вежар капитан.

Новкъостала енача танка чура араиккхача политрука заместителя Иванова хьал а лаьца танка чу дIачувихьар дукха веза командир.

Цхьа ха яьннача гIолла саметтадера нов. Мазаева. Иванова кулг а лаьца аьлар цо: «КIеззига са а леIа, хьона а Ковбасюка а парте даха рекомендацеш язъергья аз».

Дуне мел латта дицлургдац нов. Мазаева а иштта кхыболча а турпалий майра гIулакхаш.

Н. ЩЕРБАКОВ.

Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой вахара хьал тоадара

Вай мехка экономикеи культуреи дегIайоалаяра тIехь Коммунистически парте беш бола берригa болх тIаберзабаь ба керттерча цхьан хIаманна — советски сага материальнии духовнии хадданза дегIауха хьашташ дизза кхоачашдара.

Парте XXI-ча съезда директивашка хьежжа оттаяьча Нохч-ГIалгIай АССР экономикеи культуреи дегIайоалаяра плана тIа лерхI республика къахьегамхой вахара хьал чIоаггIа лакхде.

Промышленность, юрта боахам, культурно-бытовой гIишлош хьалъелга дегIадоаладара республика ворхI шера плана заданеш оттаяьй нохчийи гIалгIайи халкъий къамий автономи юхаметтаоттаярца дувзаденна дола декхараш кхоачашдара лоархIам а беш.

Контрольни цифраш тIа оттадаьчул чехкагIа промышленность дегIайоалае, нах чубаха а культурно-бытовой а гIишлош хьалъе лерхI цу планах. Берригача мехка лаьрхIача 80 процент мара промышленни продукци дегIа ца йоагIача метта вай республике из 2,5-зза дукхагIа дегIайоагIаргья.

Промышленни производство чехкка дегIайоалаергья 30 совгIа керда промышленни предприяти болх бе йолаялийтареи йолаш яраш тоаяь эргаяхареи чотах.

Царех керттера яраш я Шаьла районера шекар доаккха, цемент ю, машинаш ю заводаш, ТЭЦ, дулха комбинат, Наьсарен районера электрифицированни инструментай завод, трикотажни фабрика, г. Гудермесера медицински инструменташ ю завод, г. Грознера электроизмерительни приборий завод, полиэтилена цех, парафинови цех, кхыйола объекташ.

Керда йоккхий промышленни предприятеш дукхагIча даькъе юрташка хьалъеш хиларо хувцаргда вай республика географически карта.

Предприятешта юххе хьахургда дуккха этажаш йола нах чубаха цIенош, школаш, больницаш, берий учрежденеш, дика тоаяь болхлой поселкаш.

Городашкеи болхлой поселкашкеи нах чубаха цIенош хьалдеш ворхI шера планах дIаяхийта лерхI 108 миллион сом пачхахьалкхен средстваш, цо торо хулийтаргья 910 эзар квадратни метр нах чубаха цIенош хьалде.

Царел совгIа республике бахача наха шоаш хьалдергда пачхахьалкхен кредита новкъосталца 30 эзар индивидуальни цIа.

Йоккхача масштабах хьалъергья культурно-бытовой гIишлош. ВорхI шера чухь хьал а яь, болх бе йолаялийта еза 48 эзар моттиг йола 120 школа, 6200 моттиг йола берий учрежденеш, 1270 маьнги бола 11 больница, 5 клуб, 22 кинотеатр, республикански библиотека, типографи, кхыйола объекташ. Цу гIулакхашка дIаяхийта къоастаяьй 50 миллион сом совгIа пачхахьалкхен капиталовложенеш.

Городашкеи районий центрашкеи водопроводаш, трамвайни наькъаш, электрификаци, канализаци шеръяреи городаши районий центраши тоаяреи чотах коммунальни боахам дIахо а дегIабоагIаргба.

Уж дерригa гIулакхаш къаьгга белгалдаь да КПСС кердача Программа проекта тIа а.

Семилетка дIадахача укх шин шереи ах шереи берригача а мехка санна Нохч-ГIалгIай республике а Iалаьмате дика толамаш даьхад къахьегамхой материальнии культурнии хьал лакхдара тIехь.

1961 шера ерригача предприятешкареи организацешкареи балха ди, цхьаккха а юкъера ца йоаккхаш, ворхIи ялхи сахьатага даьккхад, из деш балхах доагIа алапи лакх а даьд.

ДIадахача шин шера чухь республикерча болхлоштеи гIулакхерча нахаи балха тIара доагIача алапе фонд 20 процент лакхъеннай.

Пенсех дола закон кхоачашдар бахьан долаш пачхахьалкхено пенсеш дIалуш еш йола расходаш республике 1958 шера хиннačул 1961 шера 4,3 миллион сом лакхъеннай, е 25,1 процент.

Къахьегамхой вахара хьал лакхдалар къаьгга хьахьокхаш да укх 2,5 шера чухь розничниi товарооборот 23 процент лакхъялар.

Цу хана чухь дикка белгалйоалаш лакхъеннай къахьегамхоша театреи кинои ухаш, книжкаш, газеташ, журналаш ийдеш еш йола расходаш, цар тешал ду вахара культурни боарам чIоаггIа лакхлуш хилара.

Вай пачхахьалкхено советски сага иразхилара хадданза йоакхо елга тешшаме гучадоаккхаш да просвещенегеи унахцIено лораяргеи пачхахьалкхен бюджетера тIа-тIа дукхагIа ахча хьежадеш хиларах.

1961 шера республика бюджето просвещенегеи унахцIено лораяргеи дIадахийта хьожадаьд 3,7 миллион сом е ерригача бюджетах 70,2 процент.

1958 шера дIаяхийтарел 40,1 процент дукхагIа лакхъеннай социально-культурни гIулакхашка дIайохийта расходаш.

Шин шераи ах шераи республике дикка болх баьб нах чубаха цIенош хьалдеш а цар чу нах ховшабеш а къахьегамхошта ду культурно-бытовойи коммунальнии гIулакх тоадеш.

Цу хана чухь республике пачхахьалкхен средствай чотах хьал а даь, нах чуховшабаьб 188,5 эзар квадратни метр йолча цIеношка, царел совгIа къахьегамхоша шо - шоашта шоай рузкъахи пачхахьалкхен кредита новкъосталахи хьалдаьд 18 эзар цIа.

6300 дезал керда, дика хьаьйча квартирашка баха хайшаб (цхьан дезала 30 квадратни метр лоархIаш).

Городашкеи болхлой поселкашкеи хьалдаьча цIеноех дукха дукхагIа дола дакъа сага вахара мел эша коммунальни дика хьалаш долаш да — центральни отоплени, газ, хий, канализаци, кхыдола хIамаш а.

Дикка дукхагIа болх баьб школаш, берий а дарба ду а учрежденеш хьалъеш, тикаш, столовеш, бахача наха гIулакх ду предприятеш дукхагIа шеръеш.

Республикера дешархой цIаьхха дуккха дукхагIа тIакхетарах 2,5 шера чухь республике хьал а яь, болх бе йолаеннай 15.780 моттиг йола 29 школа, йолаш йолча школашка хьатIаяьй 680 моттиг йола гIишлош, школашта-интернаташта 1710 моттиг йола 4 общежити.

Цу хана чухь хьалъяьй 1590 моттиг йола берий беши яслии, 195 маьнги бола 4 больница, керда хьалъеча гIишлойи йолаш йолча зданеех пайда эцареи чотах больницашка 730 маьнги тIакхийттаб, керда хьайийлай 17 фельдшерски пункт.

Торговли 196 тикеи 8 общественни кхачан предприятии тIакхеташ шеръеннай. 1958 шерца нийсдича семилетка кхоалагIча шера товараши кхачан продукташи йохкилга 23 процент лакхденнад.

Бахача наха гIулакх деш йола предприятеш 107 единица тIакхийттай, хIаьта наха деш дола гIулакх 23,7 процент лакхденнад.

Коммунальни боахам дегIабоалабеш доккхий балхаш даьд. Семилетках дIаяхача хана городашка, болхлой поселкашка, районни центрашка екха а екха, болх бе йолаеннай 12,9 километр водопроводни линеш, 9,8 километр газовой сетеш, 2 километр тепловой сетеш, 14,3 километр канализаци, 103 километр керда наькъаш, царех 23,8 километр болча наькъа асфальт а юллаш, 5606 квартира чу газ йиллай.

Городашкеи юрташкеи хьалдаьд 9 кинотеатр, керда хьайийлай 22 клуби 27 библиотекеи. 1960 шера болх бе йолаеннай Грозненски телевизионни центр. Республикански библиотекеи типографии хьалъеш балхаш деш латт.

Нах чубахеи культурно-бытовойи гIишлош хьал ца еш йола цхьаккха а нах баха моттиг корайоагIаргьяц республике хIанз.

ВорхI шера план дIахо кхоачашъярга хьежжа хIара шера дукхагIа кхоачашхул республике бахача къахьегамхой шоай материальнии духовнии хьашташ кхоачашде йола торонаш.

Советски халкъа вахара хьал тоадара партеи правительстваи еча йоакхонна жоп луш Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхоша тIагIертта болх бу халкъа боахама ерригача участкашка планаш кхоачашъеш.

Семилетка хьалхарча шин шера а, хIаьта укх шера 8 бетта а промышленни производства план дикка тIехкхоачашъяьй республика.

Юрта къахьегамхоша 1960 шера пачхахьалкхенга ялат дохкара план ханал хьалха кхоачашъяьй, хIаьта укх шера ка бола ялат кийчдара план а иштта кхоачашъяьй. ЧIоаггIа хьийкъа хьажкIаш яхараи ялат, дулх, шура, фуаш, юрта боахама кхыйола продукташ йохкара шера йоагIа план толамца кхоачашъяраи тIехьа боккха къовсам лоаттабу хIанз республикерча къахьегамхоша.

Вай парте XXII-гIча съезда керда производственни коталонаш яьха накъа баха, парте кердача Программа проекто дIадехараш толамца кхоачашде чIоагIо яь ба республика къахьегамхой.

Е. БРЫКСИН,
Нохч-ГIалгIай АССР Госплана председатель.

СЕРДАЛО
2-гIа оагI, 10 сентябрь, 1961 шу

Мишта кхоачашду тIаийца декхараш

ТIаийца декхараш кхоачашдергда

Советски Союза Коммунистически парте XXII-гIа съезд хьаелларгIйола ди гарга гIорташ латт. ХIара коллектив, хIара болхлочо къахьегама совгIаташ кийчду хIанз цу съезда. Иштта совгIаташ кийчдеш ба Шелковской района къахьегамхой а.

Района экономика керттера дакъа да хьайбаш боахам, къаьстта жа леладелга. ДIадахача шера колхозашта баьннача 49 миллион сом пайдах 21,5 миллион сом жево делар (къаьнача ахчах).

Соахкарчул дикагIа да колхозийн совхозийн жа леладерий хьокхамаш укх шера. 1-гIа август тIакхоачаш 62 эзар совгIа Iахьар баьб, 1960 шера баьчул 14 эзар дукхагIа. ХIанз районе 170 эзар устагIа ба. Жа леладераша 7924 центнер тха дехкад паччахьалкхенга. Юкъера лаьрхIача районе цхьан устагIана тIера 4,8 килограмм тха даьккхад е соахкарчул 500 грамм дукхагIа. «Шелковской» яхача жа леладеча совхозе юкъера лаьрхIача цхьан устагIана тIера 6,3 килограмм тха даьккхар.

Кхы а доккхагIа толамаш доах жа Iуй цхьайолча бригадаша. «Шелковской» жа леладеча совхозерча жа Iуй Эсмухамбетов Наурдеи Ельмамбетов Мусийи, «Коминтерн» яхача колхозерча Павлюченко Дмитреи, Ленина цIерахча колхозерча Ямов Атюгеевеи, Кирова цIерахча колхозерча Танготаров Шураи бригадашка хIара бахкаь 100 устагIа лоархIаш 120—140 Iаьхар а баьб, цхьан устагIана тIера лоархIаш 6,5 килограмм тха а даьккхад. Уж еррига бригадаш коммунистически къахьегама бригада сийлен цIи яккха къовсам лоаттабеш я.

Жа леладераша доккхий толамаш доах жена дика гIулакх дарах, дика кхабарах, племенной дола жа дебадарах. Жа дебаде йоагIа бархI бетта плани тIаийца декхараши кхоачашдаьд жа леладераша. Паччахьалкхенга тха дохка шера йоагIа план 108 процент кхоачашъяьй.

Хьайбашта Iа даккха кийчо еш латт хIанз. Жа леладераша механизаторашца цхьана дош деннад КПСС XXII-гIа съезд хьаелла ди тIакхоачаш хьайбашта Iа даккхал кхоачам хургбола гIоjка, чам бола, концентрированни доакъар кийчде а, из жа латтача тIада а, хIаьта иштта хьайбаш чудоахка моттигаш тоае а.

Дог гIоздоаккхаш да районерча коа тIара оалхазараш леладерий толамаш а. Укх шера хIара яхкача котамгара 120 фуъ гулде декхар тIаийцад цар. 1-гIа сентябрь тIакхоачаш районна колхозаша паччахьалкхенна дехкад 1 миллион 71 эзари фуъ. Юкъера лаьрхIача районе укх шера яхкача цхьан котамгара 101 фуъ гулдад, е соахкарчул 15 фуъ дукхагIа.

Коа тIара оалхазараш леладерашта юкъе эттача яхье дикагIа дола къахьегамхой даьхад Ленина цIерахча колхозерча Корзинов Ивана, Иванов Георге, Кравченко Мариис. Укх шера хIара яхкача котамгара 133 фуъ гулдаьд цар, тIаийцача декхарех 120 фуъ гулде дезача.

Дулх доаккхача боккха лоархIам болаш гIулакх дир дикагIа болча Iушеи Iаьсий кхедерашеи. Кирова цIерахча колхоза Iаьсий кхедечунга Яхъяевга 138 Iаса да. ЛерттIа кхабар а, дика леладар а, гIулакх дар а бахьан долаш дийнахь-бус юккъера лаьрхIача цун хIара Iасанна цхьа килограмм совгIа дулх тIакхет.

Шоай социалистически декхараш кхоачашдеш къовсам лоаттабу района дукхха доярькаша. Кхычарна хьокхам телаш ба тха маякаш йола Ефросинья Авилова, Анна Тищенко, Виктор Винченко, Мария Салаватова, Анна Ковалева, Евдокия Молдован, кхы дукххабараш а. Царех хIаране бархI бетта цхьан Iаттагара юккъера лаьрхIача 2013—2500 килограмм шура яьккхай.

Укх шера хьалхарча ах шера соахка цу юкъа ехкачул дукхагIа шура ехкай районо паччахьалкхенга. Цхьабакъда шоай декхараш кхоачашдаьдац шурий-товарни фермай болхлоша. Шу цоладеннача хана денз 27458 центнер шура мара ехкаяц, е вешта аьлча шера плана 78 процент мара хилац цох. Цун бахьан латт доярькашта юкъера къахьегама дисциплина мела хиларахи доярькаш каст-каста хувцарахи. Цул совгIа во лел зооветеринарни болхлоша доахана искусственни осеменени елга а. Колхозашка 25 процент доахан Iахар дисад. Сталина цIерахча колхоза № 1 йолча ферма шоллагIча Iулцарча комсомолец Петр Месяцев дояр волча доахана группацара биъ бетта кхо етт мара бехкабац. Юхедисача доахана массехказа бугIе а хулаш, шура кIезигъяьй.

Колхозий правленештеи партийни организацештеи дахкача доахана хьакъехьара иштта вIаштIехьадоаца гIулакх довзаш хиннадац ала йиш яц. Цхьабакъда оарцагIа а яьнна, кхоачамбоацараш дIадахара хIама даьдац цар.

Района хьажкIаш лелаераша хIара гектара тIара 250 центнер моша доакъар, 35 центнер фуалъяьха хьажкIаш яха декхар тIаийцад. ХьажкIаш дика хиннай, дика кхаьча хIанз чуэц уж. ЦIаккха а ца хиннача тайпара дукха чам бола доакъар кхоачаргда укх шера района хьайбай боахамашка.

Района къахьегамхоша семилетка кхоалагIча шера шоаш тIаийца декхараш во кхоачашдац. Цхьабакъда карагIдаьннарех кхоачам баь Iе оамал йолаш бац уж. Хьайбаш леладераш, кхай тIа болх бераш, механизатораш декхарийла ба юрта боахама массадола тайпа продукташ дукхагIа яха, уж яхара хIара боахаме долча кхоачамех бизза пайда эца, шоаш тIаийца декхараш кхоачашде. Цу декхаращца хьалхле лелаеш хила веза колхозни юрта хIара къахьегамхо.

Ачхой-Мартановски къахьегамхошца лаьцача социалистически яхье хьалхара моттиг яккха лерхI оаха. Коммунистически парте XXII-ча съезда керда производственни коталонаш а яьха накъа гIоргда тхо.

«Колхозни никъ» яха Шелковской района газета редакци — «Сердало» газета коллективни корреспондент.

Планал совгIа мехкдаьтта

Гаьна дац КПСС XXII съезд хьаелларгйола ди. Цу исторически съезда сийленца накъа баха политически а къахьегама а хьинар чIоагIа айденна къахьегаш ба «Октябрьнефть» НПУ къахьегамхой. Парте Программа проект Iомаеш къаьстта белгалдоал вай мехка коммунизм хьалъяра тIехь-тIехьа дукхагIа мехкдаьтта эшаргдолга. Из геттара дика кхетаду Октябрьски района мехкдаьтта доаккхараша.

Парте XXII съезда сийна къахьегама вахте а этта, дийнахьара балха нормаш хIара цехе, бригаде тIеххкоачаш а еш, бархI бетта плани тIаийца хинна социалистически декхараши ханал хьалха кхоачаш а даь, планал совгIа массехк эзар тонн мехкдаьтта деннад промысла, къахьегама овсарле лакхъяьй, мехкдаьттага дIабода мах чухнахьа баьккхаб.

Аттача гIолла даьхадац промысла мехкдаьттахоша уж къахьегама толамаш. ЦIенхашттара халонаш кIезига хиннаяц. Промысла болхлоша, инженераша, техникаша тIабийрзза творчески болх бар бахьан долаш халонаш эшайир, мехкдаьтта дукхагIа даккхара йола торонаш корайир.

Дукххача хана денз болх беш йола къаьна скважинаш мара яцар шу долалуш промысла коллективо мехкдаьтта доаккхаш хиннараш. Цар луш дола мехкдаьтта кIезигдала даьлар, из алсамдаккхара керда торонаш лаханза яргйолаш яцар.

Мехкдаьтта дукхагIа даккха торо хулийтаргйола геолого-технически гIулакхаш кийчде а балха юкъе увза а баьлар болхлойи специалисташи. Ши бIаь совгIа цу тайпара гIулакх чакхдаьккхад промысла скважинашка укх шера хьалхарча бархI бетта. Эзараш тоннаш мехкдаьтта тIакхетийтар цу гIулакхаша.

Мехкдаьтта дукхагIа лургдолча тайпара скважинаш тоаелга — из никъ ба оаха лаьца керттербар. Итташ бIаьш тоннаш мехкдаьтта тIакхийттад укх шера оаха 28 скважина иштта тоаярах.

Болх ца беш хиннача къаьнарча скважинашкара мехкдаьтта даккха доладаро дукхха а дукхагIа хулийт промысле доаккхаш дола доагор. Болх ца беш хинна 13 скважина мехкдаьтта даккха йолаялийтар укх шера дIабахача бархI бетта, эзар тоннал совгIа мехкдаьтта тIакхийттад из бахьан долаш а.

Октябрьски районерча специалисташа эггара хьалха шоашкара дага а лаьца дIадоладаь геттара пайдане гIулакх да кIезига мехкдаьтта луш хиннача скважинашкара кIоаргагIара мехкдаьтта даккха торо хулийташ азолятоцеи сульфанолацеи скважинаш тоаелга. Из болх лелабарах а дикка алсамдаьлар промысле доаккхаш дола мехкдаьтта.

Чакхдаьхача цу дерригача гIулакхаша торо хилийтар промыслага мехкдаьтта дукхагIа даккха, КПСС XXII съезда сийна тIаийца социалистически декхар кхоачашде, планал совнагIа массехк эшелон Даьхенна мехкдаьтта дала.

Хий тIа а даьнна болх ца беш дукха ха яьккхаяр № 60-18 йолча скважина. Хий дIа а даьккха болх бе йолаялийтача цу скважино хIанз дикка мехкдаьтта лу. Цу тайпара балхаш кхы дукххача скважинашка а даьд, масала, №№ 53-25, 108-11, 48-13 йолча скважинашка.

Мехкдаьтта дукхагIа даккхара доккха беркат даьннад промысле тIехь-тIехьа шерагIа юкъе кхувлача вторични методех. Ше доаккхача дерригача мехкдаьттах 25 процент вторични методий чотах доаккх промысло.

Болхлойи специалисташи шоайла вIаши дага а боалаш цар ду творчески балхаш да мехкдаьтта дукхагIа доаккхилга Iалашдераш. №№ 228, 128-14 йолча скважинашка операторша Цыбинеи Юсуповеи баьча хьехамах насос лелилга сихдарахи № 16-26 йолча скважине оператора Шаталова хьехамах соммагIа йола насос оттаярахи дукха мехкдаьтта совдаьннад.

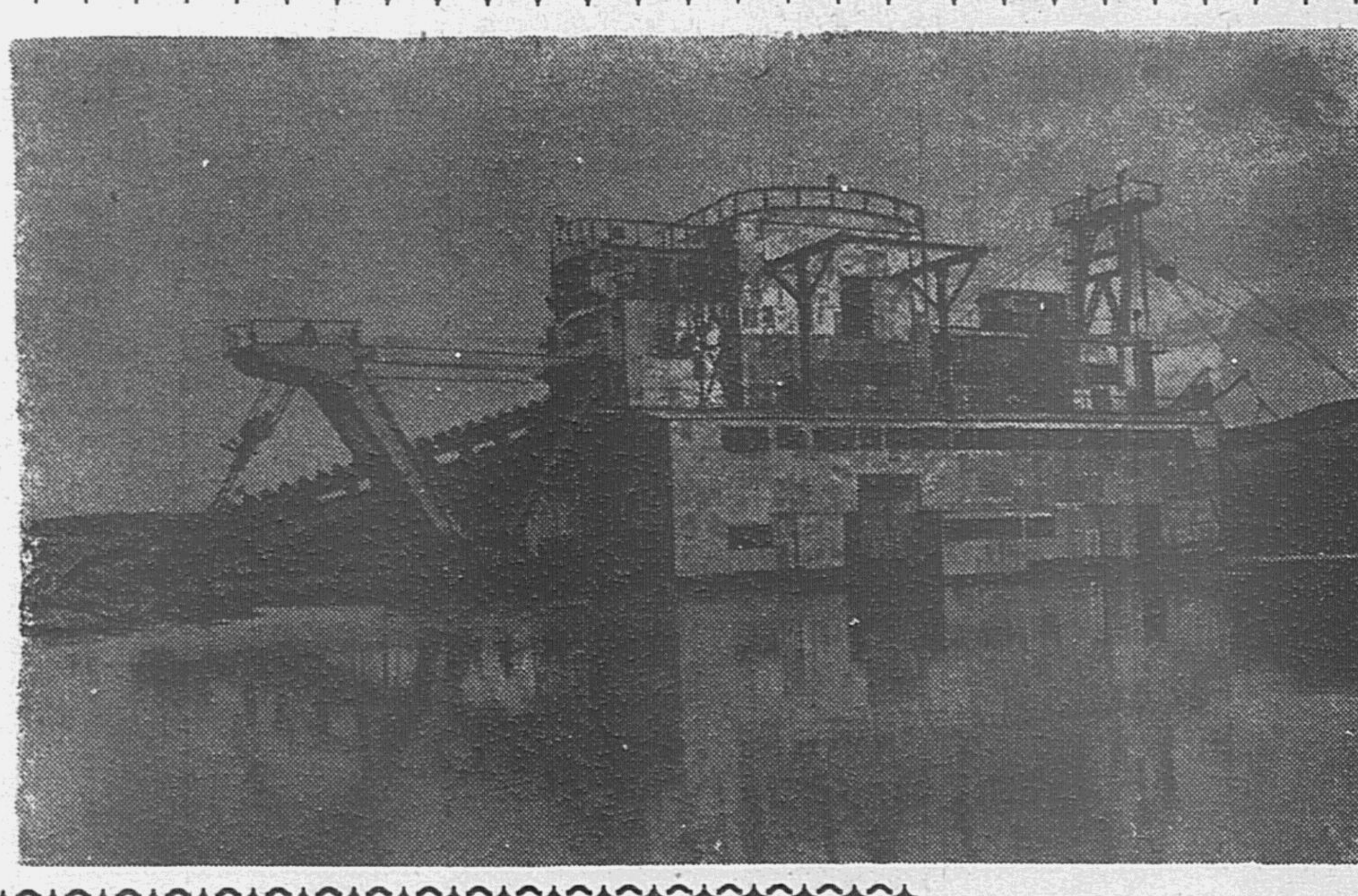
Парте XXII съезд хьаелла ди гарга ме гIорт тIа-тIа лакхлу промысла коллектива балха хьинар. Дикача хьокхамашца, шоай балхах ка яьнна накъа йолх парте съезда еррига мехкдаьтта даккхара а лаьттан кIалха скважинашта ремонт яра а бригадаш. Массе хана планаш тIеххкоачаш а еш, къаьстта дика балхаш ду скважинашта лаьттан кIалхара ремонт еш йолча нов. Севягина кулгалдеча бригада коллективо. Цу бригадал дукха тIехьа ца юсаш, иштта балха планаш тIеххкоачашъеш балхаш ду мастера Ноговикова кулгалдеча коммунистически къахьегама бригада яха цIи лелаеча бригада коллективо а, мастера Федосова кулгалдеча скважинашта капитальни ремонт яра бригадо а.

Социалистически яхье эггара хьалхара моттиг яьккхай оператора нов. Воротникова кулгалдеча сменаи, оператораша новкъосташа Козловеи Бейгиреевеи сменашеи. Шоай балха планаш социалистически декхараши тIеххкоачаш а деш, овсарле йолаш къахьег мехкдаьтта даккхара оператораша Бровченкос, Хандиева, Арбузова, Кудозова, Алиханова, Акопова, слесараша Абдулаева, Пеганова, иштта кхы дуккханеша а.

КПСС XXII-ча съезда сийна яьржача социалистически яхье хьинаре дакъа лоац промысла рационализаторашеи изобретателашеи. Ер шу доладелча денз 170 совгIа рационализаторски предложени еннай цар, царех 70 эзар сом пайда а луш йола бIаь совгIа предложени балха юкъеэзай. Мехкдаьтта даккхара технологи чIоагIа тоаеш я царех цхьайола предложенеш. Масала, къаьнарча скважинашка луш дола мехкдаьтта алсамдоаккхаш я сульфанолаца скважинаш кийчъяра хьакъехьара предложени. Промысла дикагIа бола рационализатораш ба мастер Федосов, слесарь Абдулаев, оператор Крештонов, иштта дукхха кхыбараш а.

Къахьегама совгIаташца парте XXII-ча съезда накъа гIоргба Октябрьски районера мехкдаьттахой.

Г. ЛУКЬЯНОВ,
«Октябрьнефть» НПУ производственно-технически служба воккхагIа вола инженер.

КПСС XXII-ча съезда дика накъа болх Магадански областера къахьегамхой. Дукха ха йоацаш Берзина цIерахча приске йолаялийтай йоккха драга—хи тIа лела йоккха дошув доаккха фабрика. Из хьаьй еза-йоккхий машинаш еча Иркутски заводо.

СУРТА ТIА: драга сибат.
Л. ПИКУСА сурт.
ТАСС фотохроника.

СИХХА ДЕБАДЕРГДА ХЬАЙБАШ

Парте XXI-ча съезда соцамаш кхоачаш а деш, хьайбаш кхоаба боахам дегIабоалабара даькъе доккхий декхараш тIаийцад Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхоза коллективо. 5050 центнер хьакхий дулхи 12.000 центнер шуреи паччахьалкхенга дохка дезаш бар уж.

Вай парте кердача Программа проект йийшачул тIехьагIа кхы а дукхагIа хьинар лакх а денна, тIаийца декхараш кхоачашдара, юрта боахама продукци алсамъяккхара, къаьстта а хьакхарч ебаяра чуийнаб совхоза болхлой.

Нагахьа санна оахаш долча лаьттан хIара 100 гектара лоархIаш 1960-ча шера 30 центнер мара паччахьалкхенна хьакхий дулх дIаденнадеце, 1961-ча шера хьалхарча 8 бетта 42,6 центнер деннад совхозо. ХIара 100 гектара лоархIаш дIалуш дола хьакхий дулх 70 центнерага дIа а кхоачадеш, шу чакхдаллалца хIара беттбетта 500 центнер хьакхий дулх дIатела лерхI совхозо.

1961-ча шера совхозе болх бе йолаеннай хIара дийнахь-бус 50 тонн комбинированни доакъар кийчде низ кхоачаш йола завод. Балха овсарле лакхъеш, балхаш аттача доахаш, продукцега дIабода мах лохбеш дола кхы хIамаш а даьд совхоза хьайбаш леладеча боахамашка; хьайбашта кIалхара кхо дахареи царна доакъар дехкареи балхашта а механизаци яьй.

Совхоза еррига боахама торонаш теркал а яь, 1961-ча шера январе хинначул шозза дукхагIа хьакхарч хилийта лерхI совхоза коллективо 1962-ча шера январе, совхозера хьакхарч 17400-нега дIа а кхоачаш, оахача лаьтта хIара 100 гектара лоархIаш паччахьалкхенна 152 центнер хьакхий дулх дIалулга Iалаш а деш.

Вай парте XXII съезда дикача совгIаташца накъа бахара шоай болх хадданза тоа а беш, зеденна кхоачамбоацараш сихси дIа а доахаш, укх шера хьалхарча бархI бетта дикка толамаш даьхад дикагIа болча хьакхарч лелаераша. Масала, юккъера лаьрхIача хIаранех 90 килограмм а хулаш йола 3.277 хьакха паччахьалкхенна дIаеннай воккхагIа вола свинарь М. Лиманов керте латтача механизированни звенос.

Яхкача хьакхарчашка хьожаш йолча Гриченко Верас духхьашха яхкача 48 хьакхах хIаранена тIехьа 8,3 хурски 12 нана хьакхах хIаранена тIехьа 9,7 хурски хьалкхеяьй. Филимонова Аннас духхьашха яхкача 37 хьакхах хIаранена тIехьа 8 хурски 19 нана хьакхах хIаранена тIехьа 9 хурски кхеяьй. Планах лаьрхIараш 12 килограмм мара йоацача метте, ши бутт баьнначул тIехьагIа хIара хурска дозал 16,1 килограмм а хулаш 177 хурск ноаношта тIехьара къоастайир яхкача хьакхарчашка хьожаш йолча Курунчук Зояс.

Цу масалаша хьахьокх «Красноармейский» совхоза хьайбаш леладераш тIабийрзза хьайбаш дебадеш, царех йоала продукци алсамйоаккхаш хилар. Къахьегама кердача толамашца накъа гIоргба уж парте XXII съезда.

А. ПИНЧУК,
совхоза керттера зоотехник.

КЪОВСАМ ЛОАТТАБЕ БЕЗА ТУНЕЯДЦАШЦА

ЧIоагIа барт болаш, цхьоагIо йолаш, дика болх беш я Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза пхелагIча отделене коллектив. Цудухьа цар вIаштIехьдоал тIаийца социалистически декхараш кхоачашде а тIеххкоачашде а. Масала, районе массарел хьалхагIа кхоачашдаьд отделенерча къахьегамхоша фуаш гулдара декхар. Шера долча декхарех хIара котамгара 110 фуъ гулде мара ца дезача 130 фуъ гулдаьд цар. Цул совгIа доаггIача тайпара гIулакх дарах хьажкIаш дика хьийкъай, КПСС XXII съезда сийна дикача совгIатаца накъа бахара шурий-товарни ферма доярькаша хIара Iаттагара махулла дукхагIа шура яккхара тIехьа къовсам лоаттабу.

Балха мукъа баьнначул тIехьагIа юртарча клубе, е библиотеке культурни салоI отделенерча болхлоша. Цига вIашагIкхийттача производстве дикагIа болх бераша балха опыт дIа-юхаь йовзийт, иштта кхыдола гIулакхаш дувц. Из болх къаьстта дика лелабу шекар доаккха свекла лелаеча комсомольско-кагирхой звено звеньевойс Исмаилов Махьмада.

Цхьабакъда, совхозе е кхыча производстве болх ца беш, наьха хьакъ дуаш хIанз а тунеядцаш нийслу юрта. Царех лархIа мегаргва зIамига саг Дадаев Махьмад. Из цхьаннахьа болх беш вац. Цун ший доалахьа «Победа» яха автомашина я, хIаьта цунах кхоачам бу цо. Ше болх ца барал совгIа, болх берех вашаш а вац Дадаев.

Цу тайпара нах общественни балха юкъеозара цхьаккха хIама дац юрта Совета кулгалхоша. Вайна юкъе цу тайпара нах хила йиш йоацилга дIахайта деза цунга а цунах тара барашка а.

М. БУКЕТОВ.

Лаккхъеннай къахьегама овсарле

КПСС XXII-ча съезда сийна йоаржаяьча социалистически яхье шерра дакъа лоац «Красный молот» завода рационализатораша. Денна-денна дукхагIа телаш латт рационализаторски предложенеш. Царна юкъе къаьстта белгалйоал спиральни цилиндрически пружинай технологи эргаяккхарах енна предложени.

Укх ханага кхаччалца «Красный молот» заводе уж пружинаш токарни станокаш тIа хьадора лаьрххIа йолча оправкашца. Цу тайпара уж пружинаш хьадеш хилча дукха ха а йоайора, хIаьта уж хьаеш вола болхло дикка из болх ховш а хила везар.

Из лоархIамера предложени еннай № 2 йолча цеха инженераша Н. Т. Дубовченкоси П. Н. Митченкоси. Цу предложене торо хулийт къахьегама овсарле 20—30-зза лакхъе.

Шоаш даьха толамаш КПСС XXII-ча съезда хетадаьд нн. Дубовченкоси Митченкоси.

И. МАЙОРОВ.

ДАЬХЕННА—ПРОМЫШЛЕННИ ПОЛИЭТИЛЕН

Парте Программа проекто, вай Даьхе тIемах лораялара низ чIоагIбара Коммунистически партеи Советски правительстваи даьча гIулакхаша чIоагIа дегаш гIоз а даьха, КПСС XXII съезда сийленца накъа бахара шерра социалистически яхь а йоаржаяь къахьегаш я Грозненски химически завода коллектив.

Вай республикерча промышленноста хьалхашка латтача декхарех керттера цаI да хIанз химически заводе хьалъеш латта промышленни полиэтилен арахецаргдола цехаш сихагIа хьалъяь а яьха болх бе йолайолийтилга. Берригача халкъа боахама а чIоагIа эшаш йола из продукт Советски Союзе эггара хьалха арахецаргйола производство хургья из. Из продукци сихагIа мехкага дIакхоачилга уж цехаш хьалъеча гIишлошъерех, монтажникех, къаьсттача организацех тийша да.

Цар лоархIам дика бовза а бовзаш, уж цехаш сихха хьалъяь яха а Коммунистически парте XXII съезд хьаеллача денга промышленни полиэтилен дала а декхар тIаийцад гIишлош еча организацейи Грозненски химически заводеи коллективаша.

Монтажни, санитарно-технически, энергетически тIеххьара балхаш доалаш латт хIанз ерригача цехашка. Керттера балхаш даь а даьнна, болх бе уж йолаялийтара балхаш доладаьд дукхача корпусашка. Пробни балхаш эггара хьалха дIадоладаьд № 135 йолча Н. В. Тюрин начальник волча цеха коллективо, къонача инженера Русакова кулгалдеча № 133 йолча цеха коллективо, иштта кхычар а.

Цхьабакъда, полиэтилен арахецаргдола керттера цехаш я №№ 131, 132. Эггара йоккхагIа а чоалханегIа а яраш уж корпусаш я. Цудухьа дукхагIа бола низ уж корпусаш йистеяхара тIабахийтаб. ТIеххьара гIишлонхойи монтажникаши йистебаьнна дIа а баха, царна метта технологаш хьатIабахкарга хьежаш ца а багIаш, царна а вокхарна а мамогга новкъостал деш, оборудовани а технологи а Iомаеш, цар болх лерттIа дIаболалулга Iалашдеш ба цу цехий начальникаш нн. Мельниченкои Ротшвейни.

Духхьала полиэтилен арахецара кийчбаь специалисташ бац химически заводе, хIана аьлча кхы хьалхагIа хиланза хIама да из. Цу гIулакха эша говзанчаш шоай кийчбе беза химикий. Технически училищеш йисте а яьха кердача цехашка баьхкаб къона специалисташ: аппаратчикаш, машинисташ, лаборанташ, слесараш, иштта кхыбараш. Уж къона специалисташ Iомабеш ба хIанз йоккха говзал йола инженераши технологаши. Эшача болхлошца, инженерашца, техникашца керттерча даькъе Iалашъяь яьннай хIанз укх сахьате полиэтилен ергйола еррига цехаш.

Полиэтилен даккхара дикагIа дола наькъаш лахара а кадраш кийчъяра а Iалаьмате боккха пайда баьлар полиэтилена опытни установка коллективах. Укхаза геттара дукха беркат доалаш балхаш дир установка начальника Пурахина, инженера Щербака, лаборанткаша Алехинаси Павлушаси, электромонтераша Златоустова, Катаева, Кротова, Ремизова, иштта кхы дуккханеша а.

Полиэтилен лургйола цехаш кастагIа хьалъяь яхара а болх бе йолаялийтара а балхашта хьалхарча юхьиге латт коммунистически къахьегама бригадаши ударникаши. Контрольно-измерительни приборийи автоматикаи цехера Борис Черкашин керте латта коммунистически къахьегама бригада еррига а полиэтилена цехашка а яха цига балхаш деш я хIанз. Болх беш йолча цехашкара шоай керттера балхаш а леладу цу бригада членаша цунца цхьана. ВIалла ха йоа а ца еш балхаш деш хиларах цига а укхаза а кхоабу уж.

Спирт доаккхача цехашкарча оборудованена ремонт а еш, полиэтилена цехашта эша балхаш эггара хьалхарча аргIанна кхоачашде, аьнна, дош а денна, шоай дош сийленца кхоачашдеш я Ракицкий Юре кулгалдеш йола слесарий коммунистически къахьегама бригада.

Къахьегама кердача толамашца накъа баха лерхI грозненски химикаша вай парте кастта хургйолча съезда. Эггара лоархIамегIа йола химически продукт — полиэтилен арахецар — иштта да КПСС XXII съезда химикаша кийчду совгIат.

А. ПУХОВИЦКИЙ.

СовгIаташ кийчду рационализатораша

Парте кердача Программа тIа белгалъяьхача коммунизм хьалъяра перспективаша дегаш гIоз а даьха, съезда хьалхарча социалистически яхье тIаийца декхараш толамца кхоачашдеш я «Старогрознефть» НПУ кхоалагIча промысла коллектив. Семилетка кхоалагIча шера хьалхарча ворхI бетта планал совнагIа 1,5 эзар тонн коачача доагореи дукхха эзараш кубометраш мехкдаьттацара гази яьккхай коллективо, къахьегама овсарле ши процент лакхъеннай цу юкъагIа, мехкдаьттаген газаген дIабода мах чухнахьа баьккхаб. Мехкдаьтта доаккхача шин группанеи лаьттана кIалхарча оборудованена ремонт еш йолча цхьан сменанеи коммунистически къахьегама коллектив яха сий дола цIи еннай.

Уж доккхий толамаш доахача тIайийрзза хьинаре къахьегаш хиннай промысла еррига коллектив, къаьстта дукха беркат даьннад рационализатораша беча творчески балхах. Промысле соахкарчул дукхагIа а дикагIа а болх беш ба рационализатораш.

Производствана рационализацияра эша гIулакхаш кийчдеш а балха юкъекхувлаш а пхиъ комплексни бригада я промысле. Насосий турбай ногIараш айхха IотIадувшаргдолаш шаьрдара, автомашинаш йоттараи йоассаяраи, иштта кхы дукххача балхашта а механизаци яьй цар.

Рационализатораштa маэшша технически консультацеш телаш а, рационализатораша тела предложенеш сихагIа балха юкъейоалаелга Iалашдеш а дукха къахьег промысле вIашагIъеллача общественно-конструкторски бюрос. Къахьегама овсарле лакхъеш, къахьегам аттагIа хулийташ, паччахьалкхенна дукхха а рузкъа кходе тардолийташ йола предложенеш тийннай общественно-конструкторски бюро членаша.

Промыслерча рационализатораштa къаьстта дика новкъостал ду цу бюро членаша механикаша Иваненко, Петухова, Любимова, мастераша Афанасьева, Лебедева, Романова. Укх шера хьалхарча ворхI бетта консультаци луш а, схемаши чертежаши оттаяра а пхийтта рационализатора, масала, Маркелова, Варламова, Кротова, Кожемякина, Фролова, иштта кхычарна а 25 предложени балха юкъеяхьа новкъостал даьд цар.

Рационализаци дегIайоалаяра даиман новкъостал ду промыслерча общественни организацеша а. Рационализатораштa юкъера болх мишта лел дийца а дийца, рационализацеи изобретательстваи гIулакх промысле тоадара де деза балхаш белгал а доахаш, къаьстта соцам тIаийцаб партбюрос. Къаьстта декхараш шоашта тIа а эцаш, рационализацехи изобретательствахи доала беркат дебадара дика никъ лаьцаб промысла комсомольски организаце.

Промысла цIеча уголоке массанена бIаргагургдолаш хьалтеха доахк дикагIа болча рационализаторий сурташ, 1961-ча шера де дезача балхий тематически план, инструкце тIара цхьаццайола моттигаш.

Шоай опыт вIаши йовзийташ рационализаторий собранеш хул промысле, технически совете ювц рационализаце информационни бюллетенаш.

Рационализаторски предложенеш кийчъеш а рационализаце болх тоабара инженераш, техникаш, болхлой оарцагIбоахаш а чIоагIа хьинаре къахьег промысла воккхагIа волча инженера нов. Деркача.

Цу дерриганеша промыслага торо хилийтар, рационализаторски болх денгара денга тоа а беш, тIаийца социалистически декхараш толамца кхоачашде. Соахка цу юкъагIа енна хинначул дукхагIа я укх шера хьалхарча ворхI бетта рационализатораша енна предложенеш, хIаьта иштта дукхагIа я царех балха юкъейоалаяьраш а. Соахкарчул шозза гаргга дукхагIа ба рационализаторски предложенеша укх шера луш бола пайда. 11 эзар сомага дIакхаьчаб из.

Рационализаторски предложенеш дукхагIа хилийтара а царех боала пайда алсамбаккхара а боккха лоархIам болаш да цу предложенешка сихха хьожилга, уж оттаьча наха царех доагIа ахча ханнахьа дIалулга. ДукхагIа долча даькъе из гIулакх оаха иштта да а ду. Цхьабакъда, цу хьакъехьа кхоачамбоацараш а нийслу. Цхьаццайолча предложенеша, эшшаш йола материалаш ца хилар бахьан долаш, дукха ха йоаккх балха юкъе ца йоалаеш. Иштта тIехьаяьннай Афанасьевеи Красножаровеи, Молостовеи Гончаровеи, Водолазкаи тийнна рационализаторски предложенеш. Участкай начальникий, бригадай мастерий, мастерской механикий бехка рационализаторски предложенеш тIехьаювлаш моттигаш а нийслу промысле цкъаза. Предприятей кулгалхой, цехий начальникаш декхарийла ба из болх тоабара оарцагIбовла.

Боахама, партийни, профсоюзни организацей декхар да уж вай дийцараш а уж санна кхыдараш а кхоачамбоацараш сихха дIадоахилга а, къахьегама совгIаташца КПСС XXII съезда сийленца накъа баха лаьрхIача болхлошта, инженерашта, техникашта рационализаторски болх тоабара даькъе новкъостал делга а.

Т. ГУСЕВ,
«Старогрознефть» НПУ керттера механик.

Оаха яздаьчох хиннар

«ДУКХА ХА ЙИСАЯЦ ДЕШАРА ШУ ДОЛАДАЛА»

Иштта корта а болаш 23-ча июле кепа техача корреспонденце тIа белгалдаьккхадар 56-ча участкера № 8 йолча школа здани кердача дешара шера кийчъяь ца хилар, 20-ча участкера школа хьалъяь яьнна ца хилар.

Цу корреспонденце хьакъехьа укх тайпара хоам бу Октябрьски райисполкома председатела нов. Асхабалиева: «№ 56 йола школа тоа а яь кердача дешара шера лерттIа болх бе йолаеннай. Хьалъяь а яьнна, 1-ча сентябре денз дешархой дешаш я 20-ча участкера школа а».

„Иван Рыбаков“

КИНО

Иштта цIи йолаш да Нохч-ГIалгIайн кинопрокато республикерчa экранаш тIа хьокха арахийца керда фильм. Кинофильм даьккхад Московски пачхьалкхен академически зIамигача театра коллективо В. Гусева пьесах, оттаьчa спектакла тIара (постановщик Б. Равенских, режиссер Е. Скачко).

Фильма тIа дувц граждански тIема турпалхочух инаралах Рыбаковх (актер Борис Бабочкин) цун воIах Иванаьх (актер Виктор Коршунов).

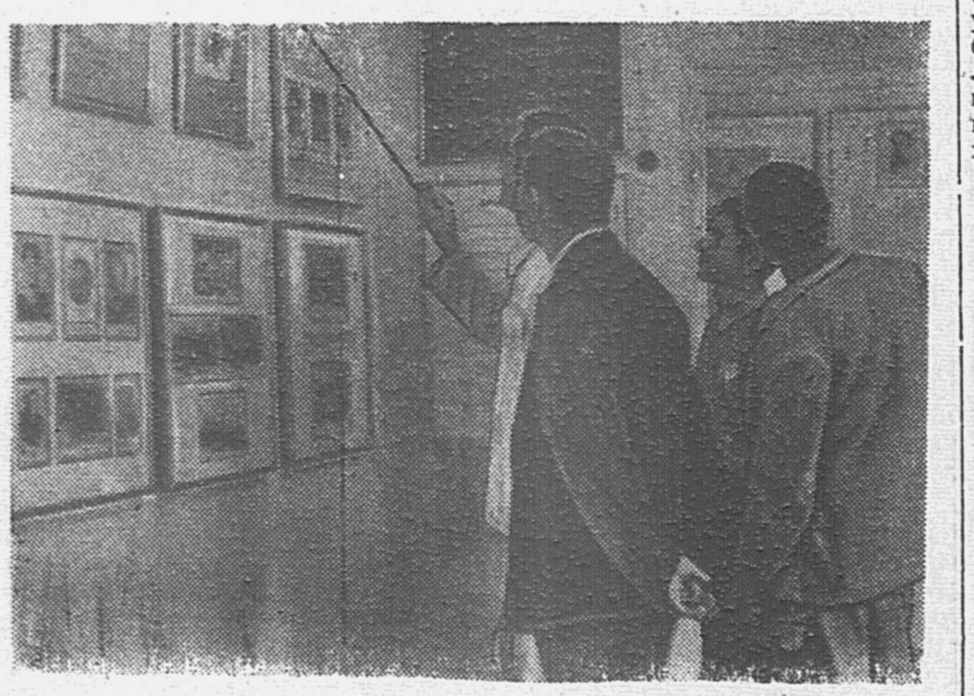
...Граждански тIом. КъулбехьенфрoнT. ЧIоагIа етташ йоккхий тоьпаш, моастагIчох тIалаташ, котъюьлаш йоагIа инарал Рыбаков командир волча полка дошлой отряд, зоьнаш гучаяллийтача лохехьарча полка подразделение командир волча Титовта (актер В. Кенигсон) стройна хьалхашка цIенхаштта къамаьл деш латт инарал Рыбаков, шийгара даьнача гIалата гештдар дехаш ва Титов (цун оамалех хала дац цIена уйла йоацаш саг из хилар кхетаде), ревтрибунало къоастадергда хьа дош, йоах цунга инарала — иштта да кинога хьежаршта эггара хьалха гуш дола сурт.

Еттача йоккхийча топий таташа эгаеш латт красноармейски полкан штаб чуйола вагон. Дов йисте а даьна штабе кхаьчача хов инарала шийна воI вальга. КIанкех Иван аьнна цIи тул цо (инарала шийн цIи а Иванъ). Шийна мархIа воалача кIаьнка бIаьра а хьежаш йоах цо, хала ха а хIанзара яр, дIаухаргда шераш, хьалкхуврга воI. Фу хургда-теш укхаах ткъо шу даьча?

...Ткъо шу даьча гу вайна Ваня юхехра экзаменаш дIалуча хана школа йита а йита, малари кхыдола во гIулакхаш мара хьштдоацача нахах дIа а кхийтта, хийцаьннг чу лаьцарьа лелача Лизайца (актриса Л. Юдина) а тесса лелаш.

Инарал Иван Рыбаков цIи хеза сaг ва, граждански тIема турпал ва. ЦIакха сагото а хало а ла ца езаш, мел эшар долаш, хьалкхийнача Ваньина хет масса хана иштта хургдолаш санна, да сий долаш саг хиларо вахар хьалдеча дакъа лаца ца дезаш ше кIалхара воалаш санна. Цунах доккхал а деш сонта къамаьлаш ду цо. Цу харцахьарча уйлаша воаккх из харцахьарча новкъа а.

Ваняй школьни доттагIчо Сеняс (актер Ю. Колычев) шийна могар ду Ваня харцахьарча накъ тIа ца валийта, из юха школе чувига гIертаж. Денал долаш а, шийна хьалдухьа кинош хьежарашта езалуш я цун оамалаш, цо леладу гIулакхаш. Ма бакъахьа дар-кх Ваняс цо яхар дор, яха уйла керта чура дIаялад кинога хьежарашта, уж шийх цхьан воалаш долча кадрашка хьежача хаьена.

1957 шера денз укх ханналца республикански краеведчески музея мужечара филиал керттерча дакъе экспонаташи документаши гулдеш хиннай. Республикански музея болхлой нобкъостаца граждански тIемахи сийлахь-боккхача Дахьен тIемахи дола дукха документаш, турпалий сурташ гулдьд филиале. ВIашагIтехад Орджоникидзеца лийннача наьха дувцараш а.

Белгалъяьхай Орджоникидзе хинна моттигаш, цунца гIулакх леладаь нах, цIе партизанаш.

Къаьстта дукхагIа вIашагIтехай Серго Орджоникидзе вахарахи, революционни балхехи йола материалаш.

Революци хилалехьарча заман историн отдеде а я советски Iадал бахьан долаш гIалгIаша леладаь сийлахьа гIулакхаш дувцаш йола экспонаташ.

Дика вIаштIехьъяьккхай моттигера Iалам дувцаш йола отдел а. Дикка балхаш даьд музея болхлоша ков тоадеш, коа энзаш дIадувгIаш, гаьнашта гIулакх деш.

КПСС XXII съезд хьаелаш йола ха тIакхоачча деношка революционни памятник-музей дика тоае лаьрхIад тха болхлоша.

С. ХАКИЕВ,
С. Орджоникидзе цIерахча музея Мужечарча филиала заведующи.
Сурта тIа: музея зале.
Автора сурт.

Бийсана ха яхача хана ресторане шийх кердача новкъостаща молаш, дуаш Ваня волча хана кхет цунна хIама да дахьаш гаьна чакхьаргаш йолча дика. Ваня полкан ... тIем тIа инарала Рыбакова полкаца хинна Титов. (Цигга гучайоал мадара Титова бIеха Iаьржа уйлаш). Титов бахьан долаш зуда а дийн милице вуг Ваня.

Юхьера а дас воIага хоадам болабаш къамьал ду, хIаьта цул тIехьа даьна эгIаз а вахе Ваня цIагIара дIавода. Доккха халахетар хул даьна цунах, бакъда Ваня хIанз а кхетадеш вац ше харцахьарча новкъа волаш хилар.

Хьоца вIашагIкхетар духьа ма дадий аз из ала гIерт Ваня шийна дукха езача Лизайга, со чIоагIа везза ма яхарий Iа, йоах цо цунга. Бакъда, йоах Лизас, сона везар хьалха хинна Рыбаков, цIа а, да а воацаш вола хьо-м вахар сона вийзар.

Доллача хIаманца кхоачамбола вахар хьаштдола, бакъда шийх кулгаш хIама хьа а ца деш, атта яха йиш хургйола вахар дезаш йола Лиза хьешта ... санна хьахьекха я Лиза фильма тIа. Лизай образ артистка Л. Юдинас мадарра хьахьокх алла йиш йолаш да.

Из деррига шийна гучадаьча кхетаду Ваняс, ше харцахьарча накъ тIа валар. Бакъда, цIагIа юха чувалча, даьна духьалотта юхь яц цун, цIенача гIулакхашца, къахьегамца шийх бехках цIенвенначул тIехьагIа мара. Уж шийх уйлаш дIаювц Ваняс а доттагIа дарга а доацаш шийх кхийттача граждански тIом болча хана укхан даь адьютант хиннача, агарабер долча хана шийна дукха гIулакх даьча, даь доттагIчунга Тимошайга (актер И. Верейский). ФуннагIа сох хуле а чIоагIга дIахоьвш хилалахь, Тимоша, со Рыбакова воI волга, оал цо цунга юхьера а.

Юха а хала ханаш хьотт—болалу Дахьен боккха тIом. Юха а тIем тIа вода цIи хеза вола инарал. Цхьа хIама да инарала сатем боабеш, шийн цаI мара воаца воI бIарга ца гуш ше тIем тIа вахар. Хац цунна Ваня Дахье бахьан долаш тIом беш волаш цига вола.

Ваня фронта хьалхарча лине тIа ва, гранат техе фашистий танк йохаяу цо, бакъда цигга хала човнаш а хиле вож из. Цу хана цунга тIакхоач санитарка Настя Титова (Титова йоI), цо санчасте вуг из. Цига цIаькха а вIашагIкхет Ваня военврач а волаш цига болх беш волча Тимошийца.

Тимошийга телеграмм йоагIа, инарала Рыбакова къилбаседа фронте хала човнаш хиннай, цига кхача, аьнна. Тимоша шийца Ваня а воаш вог.

Сакхетам чу а вена инарала бIарг хьалекхача цунна гу юхе латта воI Ваня. Халонга ваха ва инарал.

— Да, лергвац, хьо!— йоах Ваняс.

— А, да валар ла воIа аттагIа да, воI валар даьна доалуччул, — халла оал инарал, шийн тепча воIага дIа а кховдаеш вaскет ду цо.

Цу хана бIаргашка хий ца отташ зала чу саг вусаргвий-теш, аьнна кхетаду. Юха а дагадох Ваняй берал, из харцахьарча новкъа валина хьувзар, мабарра вахара лоархIам кхета а бах, дукха халонаш а лайна хIанз вахаре лоархIам болаш моттиг хьа а лаьца из дIаоттар. Ваняй роль дика ловзаю артиста Коршунова.

Кинофильма тIа дувцараш ткъо шу хьалха хинна хила тарлургдола хIамаш дале а, вай къонача тIехьенна нийсса йола кхетам балара лоархIам тахан а боккха ба цу фильма.

С-Г. КОТИЕВ.

Къона рентгенотехник

Цхьа шу мара дац Тумгоева Рукъет Наьсарен районни больнице санитаркалла болх беш хинна. Цу цхьан шера лоархIамера хувцамаш хиннад Рукъета вахаре. ХIанз Рукъет рентгенотехник я. Денал а хьинар а долаш ше хилар хьахьекхад цо больнице коллективага.

Iалъмате дика кхоачашдора нов. Тумгоевас санитарка декхараш. Цудухьа больнице администраце складе болх бе хьожайир из. Дика вIаштIехьъяьккхар Рукъета складера учет. Массанахьа цIена а дика лостам болаш а хулар складе.

Цхьан дийнахьа больнице керттерча лоро нов. Горчханова аьлар Рукъетага: «Вай больницера чIоагIа эшаш ва рентгенотехник яха специалист. Оаха хьогI е лаьрхIад рентгенотехника, бIь бетта деша а яхийта...»

Керда хIама Iомадара чIоагIа тIахкувш йола Рукъет раьза хилар цу къамаьла. Деша, тайпайпара Iилмаш Iомаде, медицински професси Iомае безам болаш хинна Рукъет 8 класс яьккхачул тIехьагIа дешара юкъах яьккхаяр, цIен доал шийна ма тIадисар бахьан долаш. Цо гIулакх де дезаш къаенна нана йишен яр.

1960 шера декабра бетта деша яхар Рукъет рентгенотехника говзал Iомае. Грозне кхаь бетта теоретически курс чакхъяьккхачул тIехьагIа цхьан бетта Черноречерча больнице практиках хилар из.

Наьсарен районни больнице Iерча дикагIча болхлой цIерашта юкъе йоахаш я дикача рентгенотехника цIи. Цунна тIехдика ховш шийн говзал. Цудухьа сий ду цун ерригача больнице коллективо.

Рукъета дика дайзад дешарах хьадоала беркати иразаш. КПСС Программа проекта тIара наьха вахарь культурен лакхдарах дола ма дешаш а дика кхетадьд цо. Из хьахьокх цун уйлаша: «Дешарцен къахьегамцен мара вIаштIехьдаьннадац космосе гIолла лела кемаш хьаде, дешарцен къахьегамцен мара вIаштIехьдаргдац коммунизм хьалхьe, наьха вахар дикагIа тоаде. Цудухьа безам ба са дIадоаха деша...»

И. МЕСТОЕВ,
БурокIалхарча школа хьехархо.

Ханнахьа кийчъе культура учреждeнеш

Клубаши библиотекаши кийчъяра сагота бац Урус-Мартане

Боккхача лоархIамера гIулакх да ханнахьен дикен культура учреждениешта ремонт яь яьха Iан хана болх буларгболаш уж кийчъяр.

Из гIулакх дика кхетадеш ба Урус-Мартановски района Гехирча культура ЦIени (директор Асиев Сулим), библиотекан (зав. Пайзулаева) болхлой. Цар шийн ханнахьа дIа а доладь дика чакхдаьккхад дерриге ремонт яра балхаш, цул совгIа шортта Iалашдаьд доаго дахча а. Кхы мел эшар а кийчдаь.

Иштта дика Iана кийчо ньй Алхан-Юртарча клубен (заведующи Ахмадов), Чишкерча клубен (зав. Мусаева).

Цхьабакъда, цу районе масъайолча кулгалхьашен библиотекашкен йоаггIача тайпара йоако еш леладаш ханнахьа культура учреждениеш Iан хана болх бергболаш кийчъяра гIулакх. Дукха я цига хIанз а цхьаьнха ремонт янза йола клубаши библиотекаш. ХIаьта доаго дахча Iалашдара гIулакх-м дувца дезаш а дац. Цига дукхагIа йоалла долча клубе: Гойтарен Рошни-Чурен, Дачу-Боарзойрен клубаш. Клубашта ремонт е дукха сагота бац цар заведующеш, хIаьта гIулакх дукха йоахо са цу юртий Советий председателаш а багIа.

Нагахьа санна района культура заведующех, Эльмурзаевх, аьча белгалде дезаш да иштта ледара уж балхаш лелашехь а хIанзалца культура учреждениешта ханнахьа ремонт ба яккхара тIехьа цо дай хьакхьа тIера хIама дац, аьнна. Укх шера 15 сентябре районера ерригa клубаши, библиотекаши ремонт я а кхы мел эша хIама Iалашдаь а кийчъергйа, аьнна денна дош кхоачашдеь а тамаш я клубаша гIулакхашка хьежача.

Районерча партийни, советски, комсомольски организацешта, культура отдела за деза культура учреждениешта Iана кийчо ярга хьежна мара юрташкарча хьахьегамхошка культурно салаIийта, цар хьаштдаш кхоачаде вIаштIехьдаргдоацилга.

ХIанз юхейисача лоацача ха берригa низ тIабахийта районера ерригa клубаши библиотекаши кийчъяр — из да культура учреждением болхлой лоархIамегIа дарех дола декхар.

З. ГЕЛИСХАНОВ.

Маца тулларгба тхов?

Боккхача лоархIамера гIулакх дар «Надтеречный» совхозерча комсомолоцаша 1959 шера дIадоладьр. ВЛКСМ районни комитета инициативах шоай низаца Лакха-Наурe клуб хьалхе йолайир. Комсомолашцен кагирхошен массехк муккьа ди доадир клуба лард йолаш, 20 эзар бийда кирпишк хьеш, гIовнаш хьалдотташ.

Тхов туллача дIагIакхаьчача юкъахдисар къонача энтузиастийца дIадоладь сийлахьа гIулакх. Хьу яцар. Хьу Iалашъе декхарийн йолча совхоза дирекцес вIалла йоакхо янзар цу лоархIаме гIулакха.

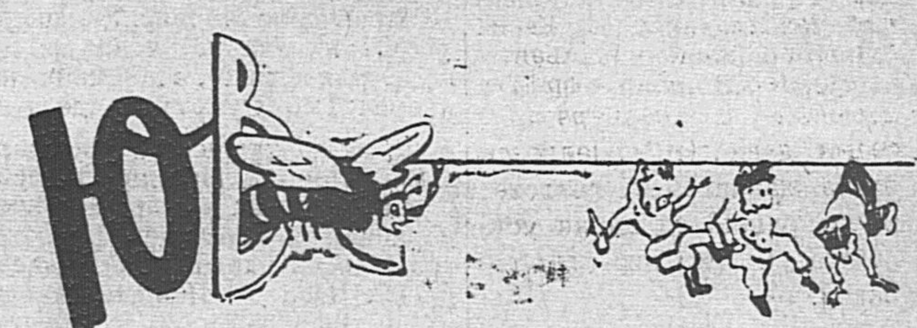
Совхоза директора нов. Ветошкина юххе гIолла тIехвоалаш мара теркал дац хьалдетта латта клуба пенаш. ХIаьта юххе гIолла тIехвоалаш хилча а царна бIагIар а хьеже тIехвоал из.

ЧIоагIа хиннай къонача энтузиастийца хьаьв бийда кирпишк, хIана аьлча 1959 шера денз догIо дошадеш малхо доакъадеш цу доахаш хьалдагIа царех клуба пенаш.

ЧIоагIа-м совхоза кулгалхой дегаш а да. ЧIоагIа деций уж да воаца бой дене ма тхов а боацаш гIийла дIаса пенаш бIаргадайча тоха ца луш хилча.

Лакха-Наурерча кагирхошта клуб эшалга а наьха культурни хьашташ кхоачашдарахи коммунистически сакхетам лакхбарахи КПСС кердача Программа проекта тIа яздар а ца ховш ба кхоI совхоза кулгалхой а парторганизаци а?

Б. МАГОМЕДОВ.

„Диетически зал“

Иштта вывеска а йолаш зал я Революце проспекте № 15 йолча столове. Зал хьайийлача хьалхарча хана кIезиг-гIулла да ала йиш йолаш диетически дaараш хулар укхаза. Наха чIоагIа дика хетаргIулакх а дар диетически зал хьеллар, эггара хьалха городе хьайийла из хилар. Бакъда, тахана гIулакхашка ладийгIача, диетически столове хила деззача тайпа да. «Диетическ» яхача дешо хьаьнкх, беррига наха дуаш долча даараш хинна ца Iеш, кхыбола моллагIа кхача ба йиш йоацаш чахьа эшараш а укхаза хила дезаш.

КIезига хул укхаза диетически дaараш. Дукха деноа хул зале бежана дулх, котама дулх, налха, теза кIолд, фуаш доацаш.

Столове заведующе нов. Рассказовая производства заведующе нов. Новиковен дувц, зале кхочаьмбалла диетически дааршаш ца хилар бахьан продукташ ца тоъарн кухни зIамига хилари да, яхаш. Лаьрхха дош а даь дувц царшинна а зала даараш кийчдеш ула кухни мара яц-кх.

Из а дац корта а бахь хьаьца хиш йолаш бахьан. Цу кухне кийчде йиш я дукха хIама даа мотт ма хиннар. Продукташ кхоачам хиллал яц яха а дац нийса. Продукташ йолаш я. Доацар да столове хьакимий гIо бахь вIаштIехьбакха безам ца хилар.

Доацар да столовей трестон (нач. нов. Чаладзе) столове дерригагIа гIулакх тоадара вIалла кхоачо еш ца хилар, диетически зала хьагIа ниI малагIча рагIорахьа хьеллаш а ца хиларе.

Хетаргахьа, царна тоъам хул № 15 йолча столове товарооборота план кхоачашъярах. Из иштта еш царна хIана ала дулх ма деза кхоачам хиллал доаца даараш, хIама даа ухачар вуьеш тоа хьайоллш, предложенеш, уж язъьяраш телаш дола формальни ника.

Нн. Фоминаен Рассказоваен хатта дезаш диса цхьаьха хIама да: нагахьа санна продукташ кхоачам хиллал яц оаш яхе, хIана яц диетически зале комсаш, лакхар, харбаьаш?

Дукхха а дар диетически залах дола де хаттараш.

Керттерча цхьан хаттарца чакхдаьккха мегаргда диетически залах дола къамаьл: «Деза ни. Чаладзе, Фомин, Рассазова маца тоабе зала диетически столове болх?»

Хь. АМИРОВ.

ХьалхагIа хила дезар

Ера-м сона а доагIаш мадий аьнна хетаргда «Сунжанефтерча» ОРС-а начальника нов. И. Ковалева.

Къона доагIа. нов. буфета балхах мел дувцар. Буфете хила еза болхлоцта хьазна шортта тайпара продукташ. ХIаьта укхаза хьалхагIа хила, дахьтаж, пахчаи, кхехкадахча дулхеи, уштта кхыдолча товарий гIулакх-м вIалла дувца дезаш а дац.

ХIанз а столови яц завода коа. Ханнахьа дIайха хIана даа могар гIулакх доацаш ба болхлой. «Столови еце а буфет я завода коа» — ала тарлургда лакхе белгалеяьккхача кулгалхочо.

Цхьаккха дика буфет а дIакхоачаргыш столовега, заводера яр-м дика буфет а яцар.

Цу хьакъехьа фу аргда нов. Ковалева?

Наьсаре.

М. СУЛИМОВ.

Доазол дехьара

Белградски конференце деклараци

БЕЛГРАД, 6 сентябрь. (ТАСС). Селхан дикка бийса яххалца болх беш хилар цхьаннех а дIакхетанза долча мехкий Белградски конференце делегацешта керте латтарий кьайла заседани. Бийсана цу сахьат даьннача хана Халкъа скупщина цIеношка хилар конференце тIехьара йийла заседани, цига хьахкайидар тIаийца документаш — «Пема кхерами мацара тIахьехаран», «Цхьаннех а дIакхетанза долча мехкий пачхалкхашкен правительстваштен керте латтарий конференце деклараци».

Хьалхара документа тIа конференце доакъашхоша бакъду, керда тIом хьар кхерам болча тайпара хила дуц цу юкъера гIулакхаш ирдаларах, цу деша йоакхо йинза ярг ца хилар. Цар кхайкарал ду цу гIулакхаца гунахь долча деррига мехкашка, эггара хьалха США-ген СССР-ген «ООН принципашта тIера а ца доалаш, шоашта юкъера барта дахаза дола дешаш машаре къастадара переговораш йолае», яхаш.

Белградски конференце Декларацe тIа хоадамболаш юхатох «дунен прогресса хьашташта дукхаl доагIаш дола тIемаш, цу дакъе «шийла тIемаш» а хиланза дагIаш яхаш йола тIемаш». «Шийлача тIемаш» юкъара атомни катастрофа хилара йолча торонен духьаьлоттархь цу доагIаш дола ханна йиш йола цIи мара доаца гIулакх вIашш бувшш болча хана а, дунен машар а бувцаш дола маьрша дахара принципаш хилар а дунен халкъашта юкъерча гIулакхий ларде латта езараш аллхa уж принципаш хилар а белгалдаьккхад цу тIа.

Конференце доакъашхоша дIакхайкаду, ВIашагIкхийттача Къаман Организаце Генерални Ассамблея XV сессе тIаийца «Колониални мехкаштен халкъаштен кортамукъале ялар йола Декларацин» шоаш хьалцашош хилар, могаду вIалла тIехьа ца дола колониализм, цу мехкашка дуккъа бахьанаш цу иттахбаш деш, йиззан цIеньаьн колониализм дIайоакхилга.

Цхьаннех а дIакхетанза йолча пачхалкхашта правительстваштен керте латтараш дIакхайкадир, чIоагIа дунен халкъашта юкъера дIахьам а оттабаь, массане а деррига герз дIадаккхаш шоаш тIехьа тIахьожам а оттабаь, массанe а деррига герз дIадаккхаш, ядерни герзаш дукхьа нах хIалак бу, кхыдола кхоачамаши хьадаккха а царна тохкамаш делга а соца а деш.

ООН-а Генерални Ассамблея хIанза хургйолча сессе герз дIадаккхара дош дувцарголаш Генерални Ассамблея аргIанна йоаца сесси гулъяра хьакъехьа резолюци тIаэца еза, е ООН-а доал а долаш, герз дIадаккхара деша дерригунен конференце кхайкаде еза.

Мехкаша-доакъашхоша, йоах Декларацe тIа, йинза дардоацаш лерхI, ООН лоархIамегIарча цу шин органа состав-а болх а цу организацена эшашкен ООН членаш дукхагIа хиларгeн хьежжа хургболаш, Кхеральнa Советан Экономически социални советан чубоагIа членаш дукхагIа хилийтара дош ООН Генерални Ассамблеяс къоастадера. Из дунен хьалкъашта юкъера организаци цхьоагIо йолаш хилийтара а цун болхьа дикагIа балхалла хилийтара а оргшита из. ООН декхарашта цIенда болча дика хилийтара а дииза дароацаш цу ерригa районаш а йоагIйоагIача тайпара цу юкъе хургйолаш ООН секретариата структура дукхагIа пайдане хургйолча вайзахилли.

«Китайски Халкъа Республика правительствах бокъонца йола правительство лоархIаш долча мехкаша — конференце доакъашхоша, — йоах Декларацe тIа — могаду, хургйолча шийн сессе тIа Генерални Ассамблея цу мехка ООН-ера законехь болча йола викалаш алхха ераш ба а аьнна, Китайски Халкъа Республика правительства викалаш бакъ а бь хьацилга».

Германски проблема хьакъехьа Декларацe тIа белгалдоах, цхьаннех а дIакхетанза долча мехкаша «Германски дош е Берлина проблема къоастадара дакъе низаца хIама ца дараи е низ бергаза яхаш кхерам лаьрхIам тIахьех цу дешаца хьаштдоацаш шийна оргаш оагIонаш».

Ер документ ООН-е дIадахьийта а дунен халкъашта юкъерча цу организаце членаш йолча ерригача пачхалкхашта хиллхьа дIадахийта а ха хьахьош, Белградски конференце дукхагIа дIабьянна дукхагIа ноха. Меморам цу кердахчи а ала гIулакх долче болх дIабьянна дIахьоанни...

Иштта хьычa пачхалкхенштен цу дIадовзийта а созамбарь болхлоа а дIакхетанза долча мехкий пачхалкхенштен правительстваштен керте латтараш, йоах Декларацe тIа тIехьхьара а.

Илео пресс-конференци

ЛЕОПОЛЬДВИЛЬ, 6 сентябрь. ТАСС-а корреспондента Г. Федяшина хоам бу:

Конго Республика информаце министра Жозеф Илео эггара хьалхара пресс-конференци хилар укхаза.

Пресс-конференци дIайолаенна юхьхьe Катанга хьакъехьара дош дийцар информаце министра. Катанга, аьлар цо, Конго Республиках дIадала йиш йоаца дакъа да, хIаьта мехка вокх пхе провинцех из хьатохар духьа правительства хIанз шийн низ кхоачар а ду. Цу гIулакха правительства ООН-а Iадалга кхаь-б даьд Катанге порядок юхаоттаяр а ерригача Конгорча дукхагIчар яхачоа метте, бакъда тхитте чукхарча наха яхачунна цун кулгалхой мутIахьа верза бар а дехаш. Духхьал цу гIулакха, аьлар министра дIахо, вай дийхад ООН-а Iадало Катанге эскарца, полице, граждански, кхьыча а гIулакхаш тIа бола беррига мехка мехкашкара специалисташ цигара сихха дIадохийтиларгa.

Чомбе Катанге бахача дукхагIа болча наха хьалхара ваш аьлар министра, зIаммига мара дIайоацача группа цIерах ва и. ДукхагIар яхачунга мара лоархIам боацаш ва из цу правительства.

ДIахо Илеос аьлар, хIанз къаьстта вIашагIьела орган я Конго, цунна тIадиллад бельгийски нахах хIанзарчча республиках хьахьоарчадахьча керттерча законa меттел республика конституци кийчделга.

Цул тIехьагIа журналисташа тийнача дукхачa хаттараштa жопаш делар Илеос. Цо цхьа долча дахьге белгалдьеккхар, Катангера меттел Конго воккх районашкара а кхыча мехкий советникаши специалисташи цу тайпара дIабахийта лаьрхIа правительства хилар. ЦхьабакъаьмаьI юкъердаргада аьлар цо, дIабохийтаргбараш бац «кхоачайча балхага дилхол хетаргIа хиланза хьашт цу хеташ бола е мехка чура гIулакхашта юкъе гIертаргбола» мара.

Информаце министра бакъбир, байдда бахьхача наха йолча Элизабетвильски лагере хIанз катангски жандармех ведда вена 17 эзар саг е аьнна ООН-а викало бахь хоам.

КЪАЬСТТАЧА БРОШЮРАЦА

РИМ, 7 сентябрь. (ТАСС). «Эдитори Рнунити» яхача издательства къаьсттача брошюраца арахийцай КПСС Программа проект. Масса тайпа наха юкъе, къаьстта а интеллигенце, чIоагIа хоатташ да из брошюра.

КПСС Программа ерригa проект кепа теха араьккхар цу тайпара «Релацнони интернационали» яхача журнало а.

«ХIанзалца мехка исторе чухь ца хиннача тайпара дукха доккхий зуламаш хиннад США 1961 шера», — мукIарло ду ФБР кьайлагIара полице директора Эдгар Гувера ше доклад еш. Цу доклада тIа дувцачох хIара 58 минута цхьаьца саг вуь США.

Американски сахьаташ.
А. ГРУНИНА сурт. ТАСС-а фотохроника.

Къона специалисташ магIалбике

Грозненски нефтяной институт укх шера йисте а яьккха, вайнаха 25 сагах инженераш а хинна балха вахав республикерча предприятешка. Из доккха хIама да.

Тхона, МагIалбикерча мехкадьтта доахараштa хьалхара дIа хет из гIулакх: царех 8 специалист тхьанига веная болх бе. МагIалбикерча керттерча хьехарча хIанз шайна чухь мелдьхь цига ба ца хьохар хьагIа: М. Марзиеви цхьоалагIчен кхоалагIчен промыслашка операраш ба.

МагIалбикерча балха бахька къона специалисташ берригаш а цхьан общежите бах. Болх йисте а баьнна саррахьа чубахкача хана балхаш тIа шоашта зеденираш, шахматаш, кийчдай дахкарн, царагIдаьннараш. шиннa дисаьраш шоайла вIашт дувца а дувцаш, сакъердаме а пайдане а дIахьу цар ха. Институте Iомадаьчох кхоачам ца бецц болх библиотеке а ухаш шоай балха говзалий кхьехьехьара книжкаш дешаш хул къона специалисташ.

Институтa гIишлош яра говзал Iомаю факультет тIехдика йистеяьккха Я. Куштови А. Гудиеви мехкдахьта доаккхарачa уче цIенош дош СМУ-е мастераллa болу беш ба, керттера инженер а волаш цига болх беш ва ГНИ-а соахка йистеяьккха С. Адиев, промысловни факультет йистеяьккха Н. Баширови В. Эдилсултанови бурув деттара балхаш деш ба, С. Муталиеви КПСС Программа проекто дегаш ура а оттадь, партe XXII съезда сийленца накъа бахара, ерригa коллективаш а санна, тIабийзза къахьегаш ба къона специалисташ.

А. МАЛЬСАГОВ.

Ред. зам. Д. ХАМАТХАНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре йоккха зал — «Украински рапсоди». Доалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

ЗIамига зал № 1 — «Украински рапсоди».

Доалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.

ЗIамига зал № 2 —«Романи Францескен».

Доалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.

ЗIамига зал № 3 — Берий сеанс — «Кизга пашмакх».

Доалу: 9.30, 11.30.

«Нискавуорера кхалнах».

Доалу: 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30.

11-ча сентябре «Ще парусаш» яха бос бола керда шерча экрана художественни сборник.

«Родина» яхача кинотеатре.

Берий сеанс «Мультипликационни фильмай сборник».

Доалу: 9.

«Украински рапсоди».

Доалу: 11, 1, 3, 5.15, 7.10, 9.

Хьахалаш! «Рейна тIара ракеташ». (ДIаьхдаь сеанс).

Доалу: 9.

11-ча сентябре «Ще парусаш».

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 15, Телефонаш: редактора зам.—2-07-01;бехктохама секретара—2-45-48, партийни вахарен, экономика, писмойн отделий—2-25-72; корректоре—2-30-91.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 15, Телефоны: зам. редактора —2-07-01; ответственного секретаря —2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ02161. Заказ № 4894